

Adventistien ja luterilaisten oppikeskustelut 1994-1998 – Adventistien erityispiirteiden näkökulmasta

Johannes Väänänen
Ekumeniikan pro gradu -tutkielma
Tammikuu 2019

HELSINGIN YLIOPISTO – HELSINGFORS UNIVERSITET

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion

Teologinen tiedekunta

Laitos – Institution

Systemaattinen teologia

Tekijä – Författare

Johannes Väänänen

Työn nimi – Arbetets titel

Adventistien ja luterilaisten oppikeskustelu 1994-1998 - Adventistien erityispiirteiden näkökulmasta

Oppiaine – Läroämne

Ekumeniikka

Työn laji – Arbetets art

tutkielma

Aika – Datum

19.1.2019

Sivumäärä – Sidoantal

63 sivua

Tiivistelmä – Referat

Tavoitteet. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvata seitsemännen päivän adventistien ja luterilaisten välisiä ekumeenisiä oppikeskusteluja vuosina 1994–1998. Tutkimuksessa kuvataan kahden ekumeenisilta lähtökohdiltaan erilaisen kirkkokunnan oppikeskusteluja. Tutkimuksessa selvitetään Adventtikirkon erityispiirteiden kuten tutkivan tuomion, sapattilepopäivän ja lopun ajan ennustusten käsittelyä ekumeenisissa oppineuvotteluissa. Tutkimuksen teoreettisena viitekehystenä ovat Adventtikirkon syntyhistoria Amerikassa 1800-luvun herätyksen aikana, Adventtikirkon keskeiset opilliset erityispiirteet sekä aikaisemmat Adventtikirkon ekumeeniset oppineuvottelut, joita on käyty muiden kirkkokuntien kanssa, erityisesti evankelikaalisten. Osana teoreettista viitekehystä on adventismissa arvostetun Ellen G. Whiten elämä ja ajatukset.

Menetelmät. Tutkimusaineistoon kuului *Lutherans & Adventist in Conversation – Report and Papers Presented 1994–1998* eli ekumeenisten oppikeskustelut. Oppikeskustelut rakentuvat neljästä erillisestä tapaamisesta, minkä perusteella on laadittu loppuraportti perusteluineen, johtopäätöksineen sekä suosituksineen. Tutkimusaineistoon kuului lisäksi neljän oppikeskusteluiden aikana pidetyt esitelmät. Tutkimus oli kvalitatiivinen sisällönanalyysi, jonka tutkimusmetodina oli systemaattisen analyysin menetelmä. Tutkimusaineisto kuvattiin systemaattisesti valitun metodin avulla.

Tulokset ja johtopäätökset. Luterilaiset kirkot ovat käyneet paljon neuvotteluja, mikä näkyy luterilaisen osapuolen tavassa tuoda asioita esiin oppikeskusteluihin. Luterilaiset kirkot suhtautuvat positiivisesti kristillisten kirkkojen yhteyden rakentamiseen. Adventtikirkko pienempänä kirkkona ja aiemmin varauksellisesti ekumeeniseen toimintaan suhtautuneena on kokemattomampi oppikeskustelujen osapuolena. Adventtikirkko on tietoisesti korostanut sanomansa tärkeyttä kristillisten kirkkojen yhteyden sijaan. Adventtikirkko haluaa päästä lahkolaisuuden maineestaan pois ja saada tunnuksen yhtenä protestanttisena kirkkokuntana, mikä näkyy osapuolen tavassa käydä oppikeskusteluja. Adventtikirkon opillinen toiminta on henkilöitynyt vahvasti Bert B. Beachiin ja William G. Johnsoniin, joiden suhtautuminen on ollut positiivista ekumeeniseen toimintaan, mikä on mahdollistanut käydyt oppikeskustelut.

Kirkkokuntien tapa lukea Raamattua, soveltaa tutkimusmenetelmiä sekä viitata siihen opissaan, poikkeavat toisistaan. Raamatun apokalyptinen kirjallisuus on keskeinen osa Adventtikirkon erityisiä opillisia piirteitä. Luterilaiset suhtautuvat epäilevästi Adventtikirkon tulkintoihin Raamatun apokalyptisesta kirjallisuudesta. Kuitenkin molempien kirkkokuntien raamattukäsityksissä on paljon yhtäläisyyksiä sekä molemmat vetoavat yksin Raamattuun kristillisen opin lähteenä. Kirkkokunnilla on riittävä yhteinen näkemys vanhurskauttamisopista ja sakramenteista, vaikka käytännössä ajattelu ja käytäntö sakramenteista ovat erilaiset. Molemmat kirkkokunnat näkevät kasteen edellyttävän uskoa ja puolestaan molemmat näkevät tärkeäksi ehtoollisen hengellisen ulottuvuuden. Yhteiset näkemykset ovat mahdollistaneet kirkkokuntien molemminpuolisen yksinkertaisen tunnustamisen kristillisenä kirkkona.

Avainsanat – Nyckelord

Adventtikirkko, adventismi, ekumenia, ekumeeninen oppikeskustelu, luterilainen kirkko, luterilaisuus

Säilytyspaikka – Förvaringställe

Helsingin yliopiston kirjasto, Keskustakampuksen kirjasto, Teologia

Muita tietoja

Sisällysluettelo

Johdanto.....	1
Taustaluku – Adventtikirkon lähtökohdat ekumeeniseen oppineuvotteluun	4
Adventismi liikkeenä ja sen syntyhistoria	4
Ellen G. White	10
Adventistien aiempi ekumeeninen toiminta	13
Aiempi suomalainen keskustelu	21
Analyysi adventistien ja luterilaisten neuvotteluista	25
Raportti 1994-1998.....	26
Uskonvanhurskaus	28
Raamattu ja kirkon auktoriteetti.....	31
Lopun ajat.....	34
Suositukset	36
Darmstadt 1994.....	38
Toronto 1996.....	43
Jongny 1997.....	51
Cartigny 1998.....	56
Loppukatsaus	62
Lähteet ja apuneuvot.....	64
Kirjallisuus.....	64

Johdanto

Työssäni kuvaan seitsemännen päivän adventistien (myöhemmin adventistien)¹ ja luterilaisten välisiä oppikeskusteluja vuosina 1994-1998. Nämä keskustelut sijoitetaan laajempaan asiayhteyteen osana adventistien ekumeenista toimintaa ja niiden lähestymiskulmana ovat adventistien opilliset erityispiirteet. Työssäni syvennyn tiettyihin adventisteille ominaisiin opinkappaleisiin siten, kun ne ovat keskeisellä sijalla oppikeskusteluissa. Keskeisiä opillisia piirteitä ovat kymmenestä käskystä nouseva sapatti lepopäivänä (lauantai), vuodesta 1844 alkanut tutkivan tuomion ajan jakso sekä muut lopun aikoihin liittyvät profeetalliset korostukset.

Henkilökohtainen motivaatio työn kirjoittamiselle on syntynyt siitä, että olen varttunut adventistiperheessä sekä opiskellut adventistien ylläpitämässä oppilaitoksissa aina ala-asteelta lukioon asti. Toisaalta myöhemmin erityisesti ensimmäisen yliopistotutkinnon suorittamisen aikana tutustuin omakohtaisesti kirjojen ja seurakuntatoiminnan kautta luterilaisiin herätysliikkeisiin ja vapaisiin suuntiin.

Teologian opinnot olen aloittanut näiden tapahtumien jälkeen, jonka aikana nämä kysymykset ovat mielessäni kypsyneet enemmän tai vähemmän aktiivisesti. Välillä opintojen parissa ja toisinaan sukulaisten kanssa joulun vieton lomassa. Olen mielessäni saavuttanut näihin kysymyksiin riittävän etäisyyden, jotta voin aloittaa opinnäytetyöhöni tarvittavan tutkimuksen teon tieteelle ominaiseen neutraaliin tapaan. Etäisyydestä huolimatta koen aiheen henkilökohtaisesti kiinnostavaksi ja yleisesti merkitykselliseksi.

Vaikutelmani on, että adventistit ovat olleet varauksellisia osallistumaan ekumeeniseen työskentelyyn. Tästä kertoo, että he eivät ole olleet aktiivisia vaikuttajia ekumeenisissa järjestöissä. Nykyään Suomen Adventtikirkko on esimerkiksi kuitenkin tarkkailijajäsenenä Suomen ekumeenisessa neuvostossa² ja jäsenenä Suomen vapaakristillisessä neuvostossa.³ Toisaalta varauksellisuus on jäsentynyt positiivisella tavalla sen kautta, että he ovat kokeneet vahvasti oman kirkollisen identiteettinsä ja missionsa. Tämän perinnön säilyttäminen on ollut tälle pienelle kirkolle keskeisempää kuin ekumeeniseen työhön osallistuminen.

¹ Adventistinen liike on jakautunut sapatti pyhäpäivänään viettäviin seitsemännen päivän adventisteihin sekä sunnuntaita viettäviin adventisteihin.

² Suomen ekumeenisen neuvoston kotisivut, 2018

³ Suomen vapaakristillisen neuvoston kotisivut, 2018

Toisaalta ruohonjuuritasolla on kuitenkin vallinnut positiivinen suhtautuminen muihin uskontoihin.

Yleisesti katsottuna yhteinen liike on vahvempi kuin hajanainen.

Henkilökohtaisesti näen tämän yhtenä motivaationa ekumeeniselle liikkeelle. Adventismi on ollut käsitykseni mukaan tästä kaukana. Oletukseni on, että tämän vuoksi adventismin ja muun kristikunnan lähestyminen vahvistaa kristikuntaa suhteellisesti enemmän.

Taustaluvussa asetan vuosina 1994-1998 käydyt adventistien ja luterilaisten väliset oppikeskustelut kontekstiin adventistien muun ekumeenisen työskentelyn rinnalle. Tässä minulla keskeisenä kirjallisuutena on teologian tohtori Stefan Höschelen tutkimukset. Hän on koonnut yhteen adventistien antamia julkilausumia ja ekumeeniseen työskentelyyn liittyviä asiakirjoja teoksessaan *Interchurch and Interfaith Relations – Seventh-day Adventist Statements and Documents*. Väitöskirjan jälkeisessä tutkimuksessaan (habilitaatio) *Interchurch Relations in Adventist History: A Study in Ecumenics* hän on kuvannut laaja-alaisesti adventistien ekumeenista työskentelyä. Näissä esitettyjen asiakirjojen rinnalle myöhemmässä analyysissä tuodaan myös luterilaiset tunnustuskirjat ja adventistien 28 virallista opinkohtaa.

Vuosina 1994-1998 pidettyihin adventistien ja luterilaisten välisiin oppineuvotteluihin syventyessä ovat seuraavat kysymykset keskeisiä. Miten kirkkojen erilainen ekumeeninen tausta ja kokemus näkyy keskustelussa? Onko kirkkoilla erilaiset lähtökohdat oppikeskusteluun osallistumisella ja miten se mahdollisesti näkyy? Korostuuko kirkkojen kirjoitettu virallinen oppi ja jos niin miten? Onko eri osapuolien toiminnassa tässä suhteessa eroa? Nouseeko kirjoitetun virallisen opin rinnalle keskusteluissa perinteelle tärkeitä lähteitä kuten adventisteilla Ellen G. Whiten kirjoitukset? Ilmeneekö virallisissa opin ja esimerkiksi Ellen G. Whiten kirjoitusten välillä oleva mahdollinen jännite? Miten adventistien erityispiirteet käsitellään oppikeskusteluissa näistä esimerkkeinä sapattikysymys, tutkiva tuomio ja lopun aikoihin liittyvät profetiat? Lähtökohdana näille kysymyksille on keskeisimpänä tavoitteena kuvata ja analysoida käytyjä keskusteluja kokonaisuudessaan oleellisin osin.

Opinnäytetyön analyysiluvussa käytän systemaattista analyysiä työkaluna aineiston käsittelyssä. Pyrin tämän systemaattisen työskentelyn avulla löytämään vastauksia yllä esitettyihin kysymyksiin. Systemaattisessa työskentelyssä

katsotaan oppikeskusteluun osallistuvien argumentaatiota ja niiden taustalla vaikuttavia oletuksia sekä pyritään tunnistamaan mahdollisia virhepäätelmiä.

Opinnäytetyön rakenne muodostuu kahden pääluvun ympärille. Johdantoa seuraavassa taustaluvussa käydään läpi adventtikirkkoa liikkeenä, adventistien käymät aikaisemmat ekumeeniset keskustelut sekä niihin liittyviä julkilausumia. Lisäksi esitellään adventismissä keskeisellä sijalla olevaa Ellen G. Whiteä sekä esitellään yhtenä vertailukohtana Suomessa vuonna 1970-luvulla käytyä keskustelua adventismin ja luterilaisuuden välillä. Pääkeskustelijat tuossa keskustelussa olivat Olavi Rouhe ja Uuras Saarnivaara. Pääluvussa systemaattisen analyysin keinoin tutkitaan vuosien 1994-1998 aikana pidettyjä adventistien ja luterilaisten oppikeskusteluja. Huomioiden johdannossa aikaisemmin esille tuodut lähtökohdat, aineiston ja kysymykset.

Taustaluku – Adventtikirkon lähtökohdat ekumeeniseen oppineuvotteluun

Tässä analyysiä taustoittavassa luvussa keskitytään adventismiin, sillä suomalaisessa kontekstissa oppikeskustelujen toinen osapuoli – luterilaisuus - oletetaan yleisesti tutummaksi ja siitä onkin laajasti kirjoitettu eri yhteyksissä. Taustaluvussa käydään ensin läpi adventismin historiaa liikkeenä sekä kirkon keskeiset opilliset korostukset. Lisäksi tutustumme adventtiliikkeessä arvostettuun profeettaan Ellen G. Whiteen. Avaan vertailun vuoksi 1970-luvulla käytyä vapaamuotoisempaa ekumeenista keskustelua Olavi Rouheen ja Uuras Saarnivaaran välillä. Tämä tuo vertailupohjan virallisen oppikeskustelujen rinnalle.

Adventismi liikkeenä ja sen syntyhistoria

Seitsemännen päivän adventistien kirkkokuntaa Suomessa edustaa Suomen Adventtikirkko. Liikkeen nimessä esiintyvä adventilla tarkoitetaan liikkeessä Jeesuksen toisen tulemisen odotusta. Seitsemännellä päivällä viitataan siihen, että lepopäivänä vietetään viikon viimeistä päivää, joka oli aikaisemmin lauantai.⁴ Kirkon nimessä olevat kaksi asiaa korostuvat voimakkaasti Adventtikirkon käytännön elämässä ja opissa.

Adventismissa korostetaan adventilla kirkkoa osana jatkumoa varhaisessa kristillisessä seurakunnassa vaikuttaneeseen odotukseen Kristuksen pikaisesta takaisin tulemisesta. Myös luterilaiset Johann Albrecht Bengel ja Abraham Achrenius odottivat Kristuksen pikaista paluuta ja tutkivat sen tapahtumisen merkkejä Raamatusta siten liittyen tähän osaan adventistien perinnettä.⁵

Adventismin juuret ovat toisaalta 1500-luvun uskonpuhdistuksen valtavirrassa. Kokonaisuutena adventismi on lähempänä radikaalireformaatiota, jota edustivat anabaptistit. Lutherilta perittiin pelastuskäsitys, missä armo saadaan yksin uskon kautta. Kuitenkin anabaptisteilta periytyi vahva uskomus, että usko edeltää kastetta. Yhteiskunnalliselta näkökannalta korostettiin toisaalta, että kirkko ja valtio tulee pitää erilleen. Nämä näkemykset poikkesivat protestantismin valtavirrasta. Keskeistä oli, etteivät anabaptistit nähneet protestantismin valtavirran todellisuudessa noudattavan yksin Raamattu-periaatetta.⁶

⁴ Rouhe 1984, 7-9.

⁵ Rouhe 1984, 10-11.

⁶ Knight 2002, 26-27.

Ennalleenpalauttamisliike vaikutti 1800-luvun alkupuolella Amerikassa, heille oli ominaista tahto palata takaisin Raamattuun kristillisen elämän ja teologian määrittäjänä. Erityisesti Kristillinen yhteys -liike oli tärkeä adventismin historiassa koska James White (tuleva Ellen G. Whiten aviomies) ja Joseph Bates vaikuttivat liikkeen parissa. He toivat liikkeen parista ajatuksen palauttaa sapatin lepopäiväksi sekä käsityksen kolminaisuusopista Raamatun vastaisena.⁷

Myös metodismilla oli keskeinen vaikutus Adventtikirkon kehitysvuosina. Nämä ajatukset tulivat erityisesti Ellen G. Whiten kautta, joka kasvoi metodistikirkossa. Metodismissa korostettiin vapaata tahtoa ja toisaalta pyhitystä kristillisessä elämässä.⁸

William Miller oli deisti. Tätä kautta adventismiin on tullut perintö, missä arvostetaan älyllistä asennetta uskontoon sen sijaan, että korostettaisiin kokemusta. Tämä on nähty vaikuttavan siinä, että adventismin oppikäsityksiä pidetään johdonmukaisina ja hyvin Raamatulla perusteltuina.⁹

Puritanismi vaikutti suuresti 1800-luvun ajattelussa Amerikassa. He korostivat sapatin viettämisen tärkeyttä, mutta heillä tämä tosin tapahtui sunnuntaina. Raamatun arvovalta sekä Jumalan lakien noudattaminen oli keskeisiä määrääviä periaatteita. Liittokeskeinen ajattelu tarkoitti heille, että Jumala siunaa uskollisia kristittyjä yhteiskuntia. Sapatin viettäminen oli heille merkki tuosta uskollisuudesta. Yhteiskuntaa yritettiin suunnata oikeaan suuntaan säätämällä kristillisen moraalin mukaisia lakeja.¹⁰

Juutalaisten laki nähdään nykyään kahtena lakina. Monia juutalaisia koskettaneita säädöksiä ei kristityn enää tarvitse noudattaa. Ne lait, jotka ovat vahvistettu Uudessa testamentissa ovat sellaisia, mitkä koskevat myös kristittyjä ja tähän nähdään sisältyvän myös kymmenen käskyä kokonaisuudessaan.¹¹

William Millerin 1830-luvulla aloittama yhteiskristillinen herätysliike syntyi Jeesuksen takaisintulemisen odotuksen ympärille. Miller laski Danielin kirjan ennustuksiin perustuen Jeesuksen tulolle tarkan ajankohdan, joka oli 22.päivä lokakuuta 1844. Jeesuksen odotetun pikaisen paluun vuoksi ei ollut mielekästä perustaa erillistä kirkkokuntaa vaan koota eri kirkkokunnissa vaikuttavia henkilöitä yhteen herätysliikemäisesti.¹²

⁷ Knight 2002, 28.

⁸ Knight 2002, 29-30.

⁹ Knight 2002, 31.

¹⁰ Knight 2002, 31-32.

¹¹ Arasola, 1996, 40-41.

¹² Rouhe 1984, 11-12.

Miller itse säilytti positiivisen asenteen kohdattuaan pettymyksen. Muutoin liike hajaantui erilaisiksi ryhmittymiksi. Yhdeksi tulkinnaksi tapahtumista nousi, että Kristus oli mainittuna päivämääränä maahan palaamisen sijaan siirtynyt taivaalliseen pyhäkköön suorittamaan ylimmäispapillista tehtäväänsä. Myös Ellen G. White sai myöhemmin vuonna 1844 näyn, mikä vahvisti joukon uskoa siihen, että adventtiliike oli Jumalan johdossa. Ryhmittymä siirtyi viettämään sapattia Joseph Batesin kirjoitusten seurauksena vuonna 1846. Ensimmäinen seitsemännen päivän adventistien yleiskokous pidettiin vuonna 1863.¹³

Samuele Bacchiocchi avaa Kristuksen toiminta taivaallisessa pyhäkössä tarkentaen, ettei sen ole tarkoitus heikentää Kristuksen ristinsovitustyön arvoa. Pyhäkköpalvelus on Kristuksen välittäjänä toimista ihmisen ja Jumalan välillä. Päivittäisen työnsä kautta Kristus tukee yksittäistä kristittyä ja seurakuntaa sen tehtävässä. Kristuksen esirukousten kautta kristittyjen rukoukset välittyvät Jumalalla, sitä kautta toistuva anteeksianto välittyy sitä pyytävälle.¹⁴

Adventtikirkon organisaatio muodostuu seurakunnista, piirikunnista, unioneista, osastoista sekä pääkonferenssista. Suomi muodostaa yhden unionin. Pääkonferenssi sijaitsee Marylandin osavaltiossa. Kirkon ylin päättävä elin pääkonferenssin yleiskokous kokoontuu viiden vuoden välein. Adventtikirkko on hyvin kansainvälinen ja laajasti levinnyt kirkkokunta.¹⁵ Vahva organisaatorakenne on edes auttanut, ettei kirkko ole lähtenyt hajaantumaan sisäisen tai ulkoisen paineen takia. Tämä nähtiin Neuvostoliitossa 1980-luvulla.¹⁶

Adventismin kaksi peruslähtökohtaa ovat protestanttisuus sekä kiinnostus lopun aikojaa koskeviin profetioihin. Adventismissä vallinnutta kymmenen käskyn korostusta on hyvä katsoa siitä näkökulmasta, että missä historiallisessa tilanteessa adventismi on syntynyt. Yhdysvalloissa 1800-luvulla herätyksen aikana kristinuskolle keskeinen totuus uskosta vanhurskauttamisesta oli laajasti tunnettu ja tämän vuoksi oli luontaista korostaa kuulijakunnalle tuntemattomia keskeisiksi koettuja totuuksia.¹⁷

Kirkkojen maailmanneuvosto on vuonna 1967 arvioinut, että Ellen G. Whiten kirjoituksilla on adventismissä hieman pienempi asema kuin luterilaisilla tunnustuskirjoilla tunnustususkollisessa luterilaisuudessa, mutta hieman enemmän

¹³ Rouhe 1984, 13-15.

¹⁴ Bachiocchi 1989, 150-154.

¹⁵ Rouhe 1984, 16-17.

¹⁶ Lohne 1987, 125.

¹⁷ Rouhe 1984, 20-21.

painoarvoa kuin Lutherin kirjoituksilla yleensä. Adventismissä näkyy Whiten näkemys historiasta suurena taisteluna Kristuksen ja saatanan välillä.¹⁸

Adventistit korostavat, etteivät heidän opinkohtiensa kirjallinen esitys ole tunnustuskirjojen asemassa vaan ainoastaan selventää, mitä he Raamatun perusteella opettavat. Tämä opinkohtien esitys on päivittynyt vuonna 1931, sen jälkeen vuonna 1980 kattamaan 27 opinkohtaa¹⁹ ja viimeksi vuonna 2005 siihen lisättiin kohta 11, mikä liittyy Kristuksessa kasvamiseen ja hengelliseen sodankäyntiin.²⁰

Adventtikirkon toiminta on moninaista, ja he viittaavatkin mielellään Jeesuksen esimerkkiin, joka saarnasi, opetti ja paransi. Kirkko kokoontuu jumalanpalvelukseen sapattina. Jumalanpalvelus koostuu raamatuntutkistelutilaisuudesta ja saarnasta. Raamatuntutkisteluun voi valmistautua etukäteen opintovihko ”Raamatun Sanoma”²¹ avulla, jonka mukaan raamatuntutkistelussa edetään. Jumalanpalveluksessa on myös rukousta, yhteislaulua sekä musiikkiesityksiä. Ehtoollisjumalanpalvelus järjestetään noin neljä kertaa vuodessa, mihin kuuluu veljien ja sisarten jalkainpesu. Kaste suoritetaan upotuskasteella, mikä voi tapahtua kirkossa sijaitsevassa kastealtaassa tai luonnossa.²²

Adventtikirkossa nähdään, että Uuden testamentin sapatti on lauantai. Tämän vuoksi myös nykyään kristityn tulisi viettää lepopäiväänsä sapattina eli lauantaina.²³ Paavali tuo esille, että juutalaisuudesta periytyviä ihmisten käskyjä ei tule enää noudattaa, mutta Clifford Goldstein korostaa, että kymmenen käskyä ja siihen sisältyvä lepokäsky ovat Jumalan antamia.²⁴ Arvo W. Arasola täydentää tätä todeten sunnuntain viettämisen oikeutuksen rakentuvan inhimillisen arvovallan varaan.²⁵

Evankelioimiskampanjoita järjestetään kristinuskosta vieraantuneiden ihmisten tavoittamiseksi. Ellen White vetosi koulu- ja kasvatustyön puolesta, minkä seurauksena 1870-luvulta kirkko panosti koulutukseen. Nykyisin

¹⁸ Rouhe 1984, 21-22.

¹⁹ Rouhe 1984, 22.

²⁰ Wikipedia 2018, 28 Fundamental Beliefs.

²¹ General Conference of Seventh-day Adventists 2018, Adult Bible Study Guide.

²² Rouhe 1984, 73-75.

²³ Goldstein 1994, 134.

²⁴ Goldstein 1994, 126.

²⁵ Rouhe 1995, 66.

Adventtikirkolla on peruskouluja, lukioita ja yliopistoja ympäri maailmaan. Keskeinen opetuskeskus on Kaliforniassa sijaitseva Loma Linda-yliopisto.²⁶

Adventtikirkolle on tunnusomaista panostaa terveys- ja raittiustyöhön. Kirkossa on alusta asti suhtauduttu negatiivisesti tupakkaan ja alkoholiin. Kasvisravinnon syömistä pidetään hyvänä ideaalina. Ellen White on ollut keskeinen vaikuttaja esimerkiksi julkaisemalla kirjan *How to live*. Kirkko pyörittää myös monia parantoloita ja sairaaloita.²⁷

Samuele Bacchiocchi tuo esille Adventtikirkon jyrkän kannan alkoholiin toteamalla, että Raamattu opettaa ehdotonta pidättäytymistä päihteistä. Tämä tuodaan esille niin, että käymistien kautta tuotettujen juomien kielto on ehdoton. Alkoholittoman rypälemehun juominen on kuitenkin sallittua.²⁸

Kustannustoiminta ja kirjallisuustyö on ilmennyt vilkkaana omana kustannustoiminta sekä aktiivisten kirjaevankelistojen toimintana. Säännöllinen radio- ja televisionlähetystoiminta on keskittynyt Yhdysvaltoihin. Kirkko pyörittää myös kirjeopistoa.²⁹

Kirkon sosiaalinen toiminta on kanavoitu *Adventist Development and Relief Agency*-järjestön (ADRA) kautta, mikä ilmenee hyväntekeväisyystyönä ja katastrofitilanteissa avustustyönä. Lisäksi kirkko panostaa uskonnonvapaustyöhön oman uskonnonvapausjaoston kautta.³⁰

Adventtikirkko pyrkii pysymään poissa politiikasta, kunnioittaa esivaltaa, mutta näkee uskollisuuden Jumalalle ensisijaisena velvollisuutena. Useimmat nuoret adventistimiehet suorittavat asepalveluksen sijaan siviilipalveluksen. Suhde muihin kristillisiin yhteisöihin adventisteilla on positiivinen ja he tunnustavat, että Jumalan vilpittömiä lapsia on kaikkien tunnutuskuntien keskuudessa. He ovat kuitenkin suhtautuneet varauksellisesti ekumeenisen toimintaan ja heille on pitkä perinne toimia ainoastaan tarkkailijastatuksen kautta ekumeenisissa järjestöissä. Adventtikirkko näkee rajoittamattoman oman sanomansa levittämisen ensisijaisena eikä näe sen sopivan yhteen Kirkkojen maailmanneuvoston jäsenyyden kanssa.³¹

Adventtikirkon sisällä on ollut myös ristiriitoja. Vuonna 1956 Donald Grey Barnhousen julkaisema lehti *Eternity* julkaisi artikkelin kysyen ”ovatko

²⁶ Rouhe 1984, 75-76.

²⁷ Rouhe 1984, 76-77.

²⁸ Bacchiocchi 1989, 35.

²⁹ Rouhe 1984, 77-78.

³⁰ Rouhe 1984, 78.

³¹ Rouhe 1984, 79-80.

seitsemännen päivän adventistit kristittyjä?” Tässä artikkelissa kritisoiitiin erityisesti merkittävän adventistiteologin M. L. Andreasenin edustamaa ”äärisiipeä”. Tämä johti siihen, että Amerikan uskonnollisiin lahkoihin erikoistunut kirjailija Walter Martin kirjoitti kirjan adventismista. Keskeiset kysymykset olivat: onko Kristuksen sovitustyö saatettu loppuun ristillä, tuleeko pelastus yhdessä armon ja lain tekojen suorittamisen seurauksena, onko Jeesus luotu olento ja ottiko Jeesus maan päälle tullessaan syntisen luonnon. Tätä seurasi paljon keskustelua, mutta lopullinen Martinin johtopäätös oli, että Adventtikirkko on kristillinen kirkko, mutta sen teologiassa on heikkouksia.³²

Vuonna 1947 syntyi keskustelu vuoden 1888 yleiskokouksessa tehtyjen päätösten vaikutuksesta Adventtikirkon kehityksessä. L. H. Christian nosti esille, että tuon kokouksen päätöksiä oli kyseenalaistettu, mutta joita hän nyt voimakkaasti puolusti.³³

Ongelma tiivistyi siihen, että nähtiin että kirkko oli laiminlyönyt kokouksessa esitetyn kutsun yhteisölliseen katumukseen ja parannukseen. Tämä kritiikki perustuu siihen, että kirkko ei ole toimeenpannut tehtävänsä levittää ilosanomaa uskontunnustuksensa mukaisesti. Sanoma on tiivistetysti se, että Jeesuksen uhrityö tarjoaa kaikille pelastavaa armoa. Tämä uhri on laillisesti vanhurskauttanut kaikki ihmiset. Uskon kautta vanhurskauttamisen tulee muuttaa ihmisen sydän. Uskovalle kirjoitetaan uuden liiton mukainen laki sydämeen. Jumalan rakkaus etsii aktiivisesti syntisiä. Kadotukseen joutuminen on vaikeampaa kuin pelastuminen. Kristus osoitti elämällään maan päällä, mitä on täydellinen vanhurskaus. Oikean uskon yhteensovittaminen ja synnin tekemisen jatkaminen ei ole yhteensovittavissa. Ainoa mitä kristitty tarvitse on aito Uuden Testamentin mukainen usko. Tämä on adventistien näkemyksen mukaan enemmän kuin uskonpuhdistajien opettama usko.³⁴

Jo adventismin alkuaikoina 1800-luvun lopulla kirkossa oli vallalla enemmänkin Raamatun ajatusinspiraatio kuin muutoin voimakkaasti Amerikassa vaikuttanut sanainspiraatio (fundamentalismi). 1950-luvulla heräsi keskustelu Raamatun inspiraatiosta ja tähän keskustelun luonteeseen vaikutti se, että nyt liikkeen piirissä oli enemmän koulutettuja teologeja kuin sen syntyhistoriassa. Adventtikirkossa vahvistettiin vuonna 1986 periaate, että Raamattu on Jumalan

³² Knight 2002, 155-158.

³³ Knight 2002, 168.

³⁴ Knight 2002, 168-171.

sanaa sekä erehtymätön ilmoitus Jumalan tahdosta ja pelastussuunnitelmasta. Historialliskriittisen metodin soveltaminen torjuttiin, tämä nähtiin ihmisjärjen asettamiseksi Raamatun yläpuolelle. Korostetaan kuitenkin samalla, ettei yksittäinen metodi ole oleellinen kysymys vaan se, että nähdäänkö Raamattu Jumalan ilmoituksena vai ei.³⁵

Adventtikirkko on kasvanut vahvasti erityisesti vuodesta 1900 vuoteen 1950, jolloin jäsenmäärä nousi 75 000:sta 750 000:een.³⁶ Suomessa Adventtikirkolla oli vuonna 2000 71 suomenkielistä seurakuntaa, joissa oli yhteensä 5 600 jäsentä.³⁷ Vuonna 2017 kirkolla oli 5 000 kastettua jäsentä ja 3 600, jotka olivat liittyneet Suomen Adventtikirkkoon. Maailmanlaajuisesti jäseniä on vajaa 20 miljoonaa henkilöä.³⁸

Ellen G. White

Ellen G. Whiten (1827-1915)³⁹ kirjallinen tuotanto on keskeisessä asemassa Adventtikirkon hartauskirjallisuutena. Keskeisiä hänen teoksiaan ovat Tie Kristuksen luo, Aikakausien Toivo, Kodin Suuri Lääkäri, Kristuksen vertaukset, Suuri taistelu, Vuorisaarna ja Ajatuksia siunausten vuorelta.⁴⁰

White kastettiin upotuskasteella 12-vuotiaana vuonna 1840 Metodistikirkossa. Kastetta edelsi, että hän oli kuullut William Millerin (Adventtikirkon alkuaikojen keskeisiä hahmoja) saarnaavan. Hänelle tuli myöhemmin kuitenkin henkilökohtainen kriisi pyhityskristillisyyden kanssa.⁴¹

Suuren pettymyksen jälkeen (kun Jeesus ei tullut takaisin) vuonna 1844 White aloitti profeetan työnsä. Aluksi tämä nuori, ujo ja heikko tyttö vastusteli kutsumusta, koska pelkäsi sen johtavan itsensä korottamiseen.⁴²

Joulukuussa 1844 rukoustilaisuudessa hän mainitsee saaneensa kokea vahvan näyn Jumalan kirkkaudesta, mikä antoi kokemuksen tulevasta Kristuksen paluusta.⁴³

Ellen G. White meni naimisiin kirkossa keskeisissä tehtävissä toimineen adventistisaarnaajan James Whiten kanssa vuonna 1846. He yhdessä tutustuivat

³⁵ Knight 2002, 179-184.

³⁶ Höschele 2016, 255-256.

³⁷ Hietämäki & Hyvänen 2001, 27.

³⁸ Annola 2017, 96.

³⁹ Määttänen 1963, 11.

⁴⁰ Määttänen 1963, 9.

⁴¹ Määttänen 1963, 31-32.

⁴² Määttänen 1963, 36-40.

⁴³ Delafield 1971, 52.

lepopäiväkysymykseen tuolloin Josef Batesin kautta ja alkoivat viettämään sapattia lepopäivänä.⁴⁴ Heille syntyi avioliiton aikana neljä lasta.⁴⁵

White työskenteli aktiivisesti kirkon palveluksessa kuolemaansa asti. Hän ei toiminut virallisena kirkon työntekijänä. Hän myös matkusti maailmanlaajuisesti mm. Eurooppaan ja Australiaan.⁴⁶ White työskenteli 1884 alkaen noin kaksi vuotta Euroopassa vierailen kahdeksassa eri maassa pitäen majapaikkaansa Sveitsissä Baselin kaupungissa.⁴⁷

Määttänen toteaa Ellen G. Whiten nähty täyttävän profeetan tunnusmerkit, sillä hän toimii sopuosoinnussa Jumalan sanan ja lain kanssa, hänen elämänsä toi hyviä hedelmiä, hänen lausumansa ennustukset toteutuivat ja hän korotti Kristusta. Esimerkiksi hänen ennustuksensa Adventtikirkon ja toisaalta spiritismin leviämisestä on nähty toteutuneen.⁴⁸

Whiten merkitys Adventtikirkolle on nähty korvaamattomana, vaikka hänellä ei ole koskaan ollut virkaa kirkossa. Hänen perintönsä korostuu erityisesti seuraavista näkökulmista. Hän korosti järjestyksen ja yhtenäisyyden merkitystä. Hänen laajan kirjallisen tuotantonsa lisäksi hän on kannustanut kasvattamaan kirkon piirissä kirjojen kustannustoimintaa ja kirjaevankelistojen toimintaa. Noin kymmenen prosenttia Whiten kirjoitetusta sanasta keskittyy terveys- ja raittiusaiheisiin. Tässä ehdoton pähteistä kieltäytyminen alkaen kahvista ja kasvissyönnöistä olivat keskeisellä sijalla. White ei ollut itse käynyt kouluja, mutta silti hänet on nimetty oikean kasvatuksen apostoliksi. Hän on kirjoittanut kuusi kirjaa kasvatuksesta. Hän uskoi holistiseen kasvatukseen, missä ruumis, henki ja sydän kehittyvät samanaikaisesti. Evankelioimistyö oli hänelle korkein kutsumus, jota hän kutsui sielun pelastustieteeksi. Hyväntekeväisyystyön hän näki tärkeäksi kristittyinä kasvamisen kannalta. Oppikysymykset tuli ratkaista henkilökohtaisen Raamatun tutkimisen kautta.⁴⁹

D. A. Delafield korostaa, että Kristus oli Raamatun kirjoitusten keskeisin henkilö ja samoin Kristus oli myös Whiten kirjoitusten keskiössä. Samalla Kristuksen ristin sovitustyö oli evankeliumin ja Raamatun keskiössä. White tuo

⁴⁴ Määttänen 1963, 41-42.

⁴⁵ Määttänen 1963, 45.

⁴⁶ Määttänen 1963, 47-55.

⁴⁷ Delafield 1975, 5.

⁴⁸ Määttänen 1963, 58-68.

⁴⁹ Määttänen 1963, 74-104.

monin tavoin esille, miten Kristus on kaikki kaikessa.⁵⁰ Hän korosti, että teologiset kiistat tulee ratkaista Raamattuun nojautuen.⁵¹

Ellen G. Whiteä kohtaa on myös esitetty paljon arvostelua, joista Onni Määttänen nostaa ensin esille sen, että on nähty Whiten kirjoitusten ottavan Raamatun paikan Adventtikirkossa. Whitea on kuitenkin sanottu yhden kirjan naiseksi, ja hän on todennut että ”yksi raamatunlause on arvokkaampi kuin kymmenen tuhatta ihmisten mielipidettä tai väitettä.” Whiten kirjoituksen nähdään Adventtikirkossa suurennuslasina, joka ainoastaan selventää sillä tutkittuja Raamatun kirjoja.⁵²

Whiten näkyjen on sanottu johtuvan hänen sairaudestaan. Hän sai jo lapsena kiven iskun päähänsä ja oli hauras ruumiiltaan. Häntä on pidetty hysteerisenä ja kaatumatauti sairastavana. Näin on todettu myös Raamatun profeetoista puhuttaessa. Hänellä oli kuitenkin lämmin asenne ihmisiä kohtaan, mitä on pidetty yhtenä osoituksena hänen terveistä sielunvoimistaan.⁵³

Whiten kirjoitusten on väitetty olleen hänen sihteerinsä työtä. Hän on itse vastannut tähän syytökseen, että on saanut taivaasta apua ja toisaalta hänen sihteerinsä osallistuivat tekstin puhtaaksi kirjoitukseen.⁵⁴

Ellen G. Whiten asemaa on arvosteltu myös Adventtikirkon sisällä. Hänen kuolemansa jälkeen hänen kirjoitusten asema adventismissä muodostui hyvin korkealle arvostetuksi ja niitä alettiin pitää virheettöminä ja inspiroituina. Tämä jatkui pitkään, mutta asetettiin kyseenalaiseksi 1970-luvulta alkaen. Tällöin tuotiin esille, kuinka hän oli lainannut muista kirjoista. Toisaalta hänen terveystietonsa kritisoitiin lainatuksi muilta aikakauden terveysreformattoreilta. Adventistipastori Walter Rea syventyi Whiten kirjoitusten tutkimukseen niiden puutteiden löytämiseksi ja hän päätyikin siihen, että niissä oli lainattu paljon muusta kirjallisuudesta. Tämä on johtanut siihen, että Whiten asema nähdään hyvin kahtiajakautuneesti adventismin sisällä. Toiset näkevät hänet vanhanaikaisena ja jopa huijarina. Toisen taas käytännössä pitävät häntä teologisena auktoriteettina.⁵⁵

Ellen G. White on itse todennut kirjoitusten asemasta niin, että niitä tulee arvostella niiden tuottaman hedelmän kautta sekä missä Hengessä ne on esitetty.

⁵⁰ Delafield 1917, 43-45.

⁵¹ Knight 2000, 80.

⁵² Määttänen 1963, 106-107.

⁵³ Määttänen 1963, 107-108.

⁵⁴ Määttänen 1963, 108-109.

⁵⁵ Knight 2002, 174-178.

Kirjoitusten arvon hän esittää hyvin mustavalkoisesti, ne ovat joko Jumalasta tai saatanasta. Tulee katsoa, mikä niiden vaikutus on niitä kuulevaan seurakuntaan.⁵⁶

Adventistien aiempi ekumeeninen toiminta

Adventtikirkosta oli tullut viimeistään Toisen maailmansodan jälkeen globaali uskonto. Vahva lopun aikojen painotus sai kirkossa painoa kahden maailmansodan jäljiltä. Kirkon globaali laajentuminen ja kirkon jäsenmäärän kasvaminen tarkoitti samalla, että kosketuspinta muihin kristillisiin kirkkoihin lisääntyi.⁵⁷

Adventtikirkolla oli jo syntynyt laajasti yhteyksiä muihin kirkkoihin käytännöllisellä ja hengellisellä tasolla, mutta ei virallisia keskusteluyhteyksiä. Ensimmäinen virallinen oppi vaikka sitä ei sellaiseksi mielletty muodostettiin vuonna 1931 22 perusopinkohdan muodossa. Tämä avasi osaltaan mahdollisuuden keskustelujen aloittamisen muiden kristillisten kirkkojen kanssa. Adventtikirkossa jouduttiin lähteä rakentamaan suhdetta sotien jälkeen maailmaan, kun sodanaikaiset lopun ajan visiot eivät toteutuneet. Aikaisemmin käsitelty Walter R. Martinin julkaisema kirja adventismista vuonna 1955 oli osaltaan käynnistämässä keskustelua adventistien ja konservatiivisten evankelikaalisten kristittyjen välillä.⁵⁸

Tämän kirjan seurauksena järjestettiin useita keskinäisiä kokoontumisia, niiden kautta kävi selväksi, että Adventtikirkon keskeisenä tavoitteena oli tulla tunnustetuksi osaksi kristillistä kirkkojen yhteisöä.⁵⁹

Keskustelujen perusteella kummankin osapuolen leirissä heräsi keskustelujen perusteella voimakasta kritiikkiä. Adventtikirkon puolelta keskeinen adventistiteologi Milian L. Andreasen toi huolensa esille, että perinteisistä adventistiopetuksista oli luovuttu keskustelujen aikana. Martin nostaa esille, että keskustelujen perusteella kirkkojen välille syntyi yhteinen sanasto, mikä mahdollisti toisiensa ymmärtämisen. Lisäksi neuvottelujen kautta tuotiin tietäväksi se huomattava opillinen kehitys, mitä Adventtikirkossa oli tapahtunut sen perustamisen jälkeen. Keskeinen tallainen kehitys sovitustyössä oli nostaa Jeesuksen ristin kuolema sovitustyössä keskeiseksi, kun aikaisemmin siinä oli ollut keskiössä Jeesuksen suorittama pyhäköpalvelus taivaassa.⁶⁰

⁵⁶ Delafield 1971, 55.

⁵⁷ Höschele 2016, 255.

⁵⁸ Höschele 2016, 256-258.

⁵⁹ Höschele 2016, 263.

⁶⁰ Höschele 2016, 263-266.

Evangelikaalisten kanssa käytyjen merkitystä korostaa se, että sitä nimitetään Adventtikirkon sisällä teologisen jännityksen aikakaudeksi. Nuo vuosina 1955-1956 käydyt keskustelut olivat ensimmäinen Adventtikirkon ja toisen kristillisen kirkon käymät oppineuvottelut.⁶¹

Adventtikirkolle keskustelut merkitsivät, että he siirtyivät pois 1800-luvun aikakaudesta missä he olivat esiintyneet lahkona. Kyky keskusteluun toisen kristillisen kirkon kanssa tarkoitti, että kirkon oma organisatorinen rakenne oli kehittynyt. Evangelikaaliset ja Adventtikirkko kummatkin olivat sivussa ekumeenisen työskentelyn valtavirrasta, joten oli luonnollista, että nämä luonteeltaan läheiset kirkot aloittivat keskenään neuvottelut. Tämä ei kuitenkaan yksinään riittänyt takaamaan heidän näkyvyyttään laajemmassa ekumeenisessa keskustelussa.⁶²

Aikaisemmin Adventtikirkko oli pyrkinyt yhteistyöhön lähinnä muiden sapattia viettävien kirkkojen kanssa pyrkien hengelliseen yhteyteen. Lähetystyön ja raamattuseurojen kautta he olivat yhteydessä myös muihin kirkkoihin. Evangelikaalisten kanssa käytyjen oppikeskustelujen kautta aukesi uudenlainen tapa tehdä yhteistyötä. Tämä tapa oli yksinkertaisesti kommunikoida ja avata keskusteluyhteys muiden kirkkojen kanssa. Tähän ei liittynyt toisten oppien tunnustamista vaan ajatus kristillisestä yhteydestä moninaisuuden keskellä.⁶³

Keskustelut antoivat mahdollisuuden adventistiteologeille muodostaa teologiaansa paremmin ymmärrettävään ja tarkempaan muotoon koko teologian alalla ei ainoastaan adventismissä erityispiirteinä olevassa sapattikysymyksessä ja eskatologissa näkemyksissä. Tämä avasi mahdollisuuden käydä jatkossakin rakentavaa teologista keskustelua muita kirkkoja edustavien teologioiden kanssa.⁶⁴

Samalla on syytä muistaa, että keskustelujen asetelma oli rajoittunut. Kummatkin kirkot olivat lähtökohdiltaan fundamentalistisia ja he edustivat ainoastaan kirkkoja amerikkalaisesta näkökulmasta. Lisäksi evangelikaalisuus ei ollut yksittäinen kirkko vaan laajempi kirkkojen yhdistys.⁶⁵

Suhde roomalaiskatolisuuteen on lähtökohdiltaan haastava, koska kirkolla on keskeinen rooli adventismin ajattelussa sapatinpitäjiä vainoavana kirkkona. Ellen G. Whittella oli keskeinen rooli kehottaessaan neutraaliin suhteeseen Katolisen kirkon kanssa erityisesti hänen Euroopan matkansa jälkeen. Bert Beach

⁶¹ Höschele 2016, 268-269.

⁶² Höschele 2016, 269.

⁶³ Höschele 2016, 269-270.

⁶⁴ Höschele 2016, 270.

oli yhtenä Adventtikirkon tarkkailijoista keskusteluissa Kirkkojen maailmanneuvostossa Katolisen kirkon kanssa ja hän kirjoitti kirjan, mikä muodostui tärkeäksi avaukseksi Adventtikirkon ekumeenisessa työssä. Keskeistä siinä oli, että ensimmäistä kertaa adventismin sisältä pyrittiin neutraalisti ja systemaattisesti ymmärtämään toista kirkkoa.⁶⁶

Beachin keskeiset periaatteet olivat pyrkimys kuunnella ja ymmärtää. Siirtyminen uskon puolustamisesta ekumeniikkaan ja Jumalan toiminnan tunnustaminen myös muissa kristillisissä kirkoissa. Lisäksi pyrkimys käydä dialogia Adventtikirkon opista.⁶⁷ Beach päättyi analyysissään positiiviseen näkemykseen Kirkkojen maailmanneuvoston toiminnasta sekä Vatikaanin toisesta konsiilista, vaikka esitti myös kriittisiä näkemyksiä.⁶⁸

Kirkkojen maailmanneuvoston ja Adventtikirkon välisissä keskusteluissa vuosina 1965-1972 käytiin mm. seuraavia aiheita läpi: laki ja evankeliumi erityisesti suhteessa lepopäiväkäskeyn, uskonnollinen vapaus ja käännytys, profetia ja apokalyptinen profetia, Jumalan sana ja sen inspiraatio, kirkon sosiaalinen vastuu sekä kirkon luonne ja tehtävä.⁶⁹

Keskeisiksi erottavaksi tekijöiksi työskentelyssä Kirkkojen maailmanneuvostossa muodostui tulkinnat siitä, mihin Johanneksen Ilmestyskirjan luku 13 viittaa, Raamatun ja historiallisten tapahtumien yhteys sekä oletukset apokalyptisten tekstien systemaattisuudesta.⁷⁰

Tämän ensimmäisen kosketuksen jäljiltä ei Adventtikirkko liittynyt Kirkkojen maailmanneuvoston jäseneksi, mutta tuli mukaan toimintaan tarkkailijajäsenenä.⁷¹ Adventtikirkko piti kuitenkin hyvin kriittisen näkemyksen Kirkkojen maailmanneuvoston toimintaa kohtaan, sillä näkivät sen toiminnan liian liberaaliksi, sosiopoliittisiin asioihin suuntautuneena sekä liian myötämieliseksi Roomalaiskatolista kirkkoa kohtaan. Adventtikirkkoa nimitettiin skeptiseksi kirkoksi. Tämä kriittinen sävy jatkui aina vuonna 1983 pidettyyn Vancouverin kokoukseen, jolloin William Johnson kirjoitti *Adventist Review*-lehteen positiivisempaan sävyyn samalla kuitenkin tuoden esille varauksiaan.⁷²

⁶⁵ Höschele 2016, 270.

⁶⁶ Höschele 2016, 271-274.

⁶⁷ Höschele 2016, 276.

⁶⁸ Höschele 2016, 279.

⁶⁹ Höschele 2016, 286.

⁷⁰ Höschele 2016, 289.

⁷¹ Höschele 2016, 290.

⁷² Höschele 2016, 292.

Conference of Secretaries of World Christian Communions -järjestössä

Adventtikirkko on ollut jäsenenä jo vuodesta 1968 alkaen, mikä on nähty positiivisena vapaamuotoisena keskustelufoorumina muiden kirkkojen kanssa. Adventistiteologi Bert B. Beach toimi myös järjestön johtotehtävissä.⁷³ Järjestön eetoksessa adventisteille sopi se, ettei siellä pyritty julkisiin julkilausumiin vaan voitiin keskustella suoraan huomioimatta kunkin kirkkokunnan perinnön aiheuttamia rasitteita keskustelulle.⁷⁴

Bert Beachin vaikutus uuden *Global Christian Forumin* synnyssä oli merkittävä 2000-luvun alussa. Uusi järjestö oli yhdistelmä CWCC ja WCC järjestöjen toimintaperiaatteita ja rakennetta.⁷⁵

Adventistien suhde ekumeniaan on pysynyt samana jo 1970-luvulta nykyaikaan. Tämä selviää vertailemalla Adventtikirkon kahden keskeisen ekumeniassa toimineen teologin kirjallista tuotantoa vertailemalla. Nämä teologit ovat Bert B. Beach ja William Johnson.⁷⁶ Johnsonin tuotannosta välittyy kuitenkin positiivisempi ja valoisampi suhde ekumeniaan, vaikka sisältö keskeisiltä osiltaan on sama.⁷⁷ Kuitenkin negatiivinen suhtautuminen näkyvään yhteyteen ja toisen kirkkojen tunnustamiseen on säilynyt.⁷⁸

Adventtikirkon sisällä on käyty keskustelua erillisen Adventtikirkon Raamatun käännöksen julkaisemisesta, mutta nämä on johdonmukaisesti torjuttu kirkon konsensuksen kautta. Raamattuseurojen toiminnan ja käännöstuen rahoittaminen ja itse työhön osallistuminen on ollut pitkään luonteva tapa Adventtikirkon osallistua yhteistyöhön muiden kirkkojen kanssa.⁷⁹

Kansallisella tasolla Adventtikirkko alkoi toimimaan useassa maassa ekumeenisten järjestöjen toiminnassa mukana 1900-luvun loppua lähestyttäessä, joista Suomen vapaakristillinen neuvosto oli ensimmäisiä.⁸⁰

Adventtikirkon sisällä luotiin vuonna 1980 osasto, joka vastasi suhteista muiden kirkkojen kanssa. Osaston tehtävänä oli valvoa kirkon johtajien toimia suhteessa muihin kirkkoihin, arvioida Adventtikirkon suhdetta ekumeeniseen liikkeeseen sekä rakentaa toimintamalli ja ajattelumalli, minkä kautta voitiin toimia muiden kirkkojen kanssa. Osasto otti myös kantaa siihen, että

⁷³ Höschele 2016, 296-297.

⁷⁴ Höschele 2016, 299.

⁷⁵ Höschele 2016, 302.

⁷⁶ Höschele 2016, 308.

⁷⁷ Höschele 2016, 311.

⁷⁸ Höschele 2016, 313.

⁷⁹ Höschele 2016, 314-315.

⁸⁰ Höschele 2016, 326.

aloitettaisiinko viralliset oppineuvottelut toisen kirkkokunnan kanssa. Osasto on sallinut perustamisestaan lähtien kahdentoista ekumeenisen keskustelun aloittamisen.⁸¹

Adventistien ja luterilaisten väliset oppikeskustelut olivat ensimmäinen iso ja perusteellisesti valmisteltu oppikeskustelu, johon Adventtikirkko ryhtyi sen jälkeen, oltiin käyty oppikeskustelu Kirkkojen maailmanneuvoston kanssa.⁸²

Keskustelujen alkuasetelma on mielenkiintoinen ja haastava sillä Adventtikirkko ja luterilaiset kirkot on nähty olevan protestanttisista kirkoista kauimpana toisistaan. Adventtikirkko on saanut sellaisia vaikutteita, mitkä nähdään luterilaisuudessa vieraana ja vastakkaisena omille näkemyksille. Näitä ovat kalvinismi, anabaptismi, armioniolaisuus, restorationismi ja pyhityskristillisuus.⁸³

Samalla Adventtikirkossa nähdään Lutherin perintö korvaamattoman arvokkaaksi ja hänen nimeä kanta kirkko erityisasemassa siinä, kun Adventtikirkko haluaa tulla tunnustetuksi reformaation perinnettä jatkavaksi kirkoksi.⁸⁴

Luterilaisilla oli vahvat perinteet virallisten oppineuvottelujen käymisestä ja alkuasetelmana oli, että he tutkivat sitä voidaanko adventismi tulkita tasavertaiseksi kristilliseksi kirkoksi sen sijaan, että se nähtäisiin lahkolaisuutena. Toisaalta luterilaisuuden edustajat tiesivät vain vähän adventismista.⁸⁵ Keskustelun asetelma johti siihen, että oppikeskusteluissa keskityttiin juuri niihin aiheisiin mistä kirkot olivat eri mieltä.⁸⁶ Näiden keskustelujen sisältöä käsitellään tarkemmin seuraavassa analyysiluvussa.

Roomalaiskatolisen kirkon kanssa käytävät keskustelut olivat vaikeampi lähtökohdiltaan, sillä kirkko oli nähty adventismin lopunaikojen teologiassa Babylonina ja heidät on nähty sunnuntailain kautta vähemmistökirkon ahdistelijana.⁸⁷

Adventtikirkon piirissä oli julkaistu kirjallisuutta, mikä oli luonteeltaan hyvin antikatolilaista ja missä rinnastettiin paavi paholaiseen. Adventtikirkon johto päätyi tekemään julkilausuman vuonna 1997, missä todettiin

⁸¹ Höschele 2016, 331.

⁸² Höschele 2016, 339.

⁸³ Höschele 2016, 340.

⁸⁴ Höschele 2016, 340.

⁸⁵ Höschele 2016, 340-341.

⁸⁶ Höschele 2016, 342.

⁸⁷ Höschele 2016, 345.

Roomalaiskatolisen kirkon olevan nykyään positiivinen kristillinen toimija.⁸⁸ Samalla Adventtikirkolla on näkemys siitä, että tulevaisuudessa profetian mukaisesti Roomalaiskatolinen kirkko vainoaisi toisin ajattelevia kristittyjä, jotka pitävät sapattia pyhäpäivänään. Julkilausumassa myönnetään Adventtikirkon puolelta esitetty ennakkoluuloisuus. Tämä sai positiivisen vastauksen Roomalaiskatoliselta kirkolta vuonna 1998.⁸⁹

Toisaalta julkilausumassa (*How Seventh-Day Adventists View Roman Catholicism*) tuodaan vahvasti esille, miten historiassa Katolinen kirkko on toiminut voimakkaasti vähemmistökirkkoa vastaan ja täten heikentänyt uskontojenvapautta. Kirkon pohjalla on Raamatun ulkopuolinen opetus ja mikä on asettanut myös paavin korotettuun asemaan.⁹⁰

Ensimmäinen tunnusteleva kokoontuminen tapahtui vuonna 2000, minkä jälkeen vuonna 2001 pidettiin ensimmäinen varsinainen neuvottelu missä käytiin yhdessä läpi adventismin keskeiset opilliset korostukset. Vuoden 2002 neuvottelussa käytiin läpi sapatti vs. sunnuntai kristillisenä pyhäpäivänä. Tämä keskustelu laajeni käsittelemään raamattukäsitystä, Vanhan testamentin asemaa kristinuskossa ja kristillisen kirkon historian opillista kehitystä.⁹¹

Keskustelun perusteella löydettiin useita yhdistäviä tekijöitä kuten, että Raamatussa on asetettu lepopäivä, Jeesuksen ylösnousemuksessa sapattia ei ole lakkautettu, mutta täytetty, kristinoppi perustuu Raamattuun ja kymmenen käskyä ovat Jumalan antama elämänohje. Keskeiset erot olivat sapattiteologia, lepopäivän viettäminen eri viikonpäivinä lauantai vs. sunnuntai ja Raamatun tulkintaperiaatteet.⁹²

Kolmas kokoontuminen keskittyi kirkkojen näkemykseen Raamattujen tulkinnasta ja sen traditioista. Tulkintatraditioiden lisäksi käsiteltiin kirkkojen näkemyksiä toisistaan. Keskustelu oli luonteeltaan vastakkain asettelevaa ja voimakasta sananvaihtoa. Adventistit kritisoivat Roomalaiskatolisen kirkon näkemyksiä pyhimyksistä, tekojen asemaa pelastuksessa, aneista, Marian asemaa ja kiirastulta. Roomalaiskatolinen kirkko kritisoi Adventtikirkossa esiintyvän lahkomaisia piirteitä ja halusi saada selvennyksiä, miten adventistit näkevät antikristuksen.⁹³

⁸⁸ Höschele 2010, 88.

⁸⁹ Höschele 2016, 348.

⁹⁰ Höschele 2010, 88.

⁹¹ Höschele 2016, 350.

⁹² Höschele 2016, 351.

⁹³ Höschele 2016, 351-352.

Adventtikirkko on käynyt useita neuvotteluja sitä lähellä olevien reformoitujen ja evankelikaalisten kirkkojen kanssa yhteensä viidessä neuvottelutarjassa vuoden 1980 jälkeen.⁹⁴

Adventtikirkolla oli vuonna 1985 menestyksekkäät kaksipäiväiset neuvottelut WEA:n (World Evangelical Alliance) kanssa. Neuvotteluissa saavutettiin hyvä hengellinen yhteys ja neuvottelujen luonne oli positiivinen ja rakentava. Evankelikaaliset tutkivat kuitenkin tarkoitin Adventtikirkon oppeja ennen kuin tämä yhteys saavutettiin.⁹⁵

Adventtikirkko lähestyi näitä keskusteluja uudella tavalla, sillä he toivat keskusteluissa avoimesti esille kirkon sisällä vallitsevan jakaantumisen tietyissä adventisteille keskeisissä opeissa, näitä olivat tutkiva tuomio taivaallisessa pyhäkössä, Ellen G. Whiten kirjoitusten asema ja sekä jäännöksen asema lopunajan teologiassa.⁹⁶

Vuonna 2001 järjestettiin kaksipäiväiset neuvottelut reformoidu kirkon ja Adventtikirkon välillä. Reformoidun kirkon toiveesta keskustelut keskittyivät kirkon missioon maailmassa.⁹⁷

Adventtikirkon delegaatio oppi neuvotteluista, että kaksi kirkkoa voivat olla yhtä ja eri mieltä joistakin opeista, mutta silti keskittyä keskustelemaan rakentavasti yksittäisestä teemasta kuten sosiaalinen vastuu. Keskustelun aihe oli sellainen, että se edes auttoi Adventtikirkkoa kehittämään omaa teologiaansa vastaamaan näihin keskustelun kysymyksiin. Toisen osapuolen kuuntelemisessa harjaantuminen on keskeisessä osassa oppineuvotteluja.⁹⁸

Pelastusarmeijan kanssa vuonna 2004-2008 pidettyjen neuvottelujen ominainen piirre oli kirkkojen välillä koettu hengellinen yhteys. Kirkkojen tavat harjoittaa kristinuskoa olivat käytännön tasolla hyvin samanlaisia. Kirkkoja yhdistää samanlainen raamattukäsitys, käytännöllinen keskittyminen lähetys- ja auttamistyöhön ja pyhityskristillisyyden painotus. Erottavia tekijöitä ovat lepopäiväkysymys sekä poikkeavat tulkinnat lopunajkojen tapahtumista.⁹⁹

⁹⁴ Höschele 2016, 354.

⁹⁵ Höschele 2016, 355-356.

⁹⁶ Höschele 2016, 356.

⁹⁷ Höschele 2016, 358.

⁹⁸ Höschele 2016, 360.

⁹⁹ Höschele 2016, 360-361.

Mennoniittojen kanssa käydyt oppineuvottelut olivat positiivinen kokemus, koska kirkkojen taustoissa on yhteneviä piirteitä sekä iso joukko opillisia ja käytännöllisiä yhteisesti jaettuja painotuksia.¹⁰⁰

Uudet neuvottelut evankelikaalisten kristittyjen kanssa aloitettiin vuonna 2006 niiden perusteella annettiin yhteinen julkilausuma. Julkilausumassa todettiin Adventtikirkkojen noudattavan WEA:n uskontunnustusta ja toisaalta evankelikaaliset tunnustivat, että Ellen G. Whiten kirjoituksen ovat kristuskeskeisiä. Höschelen tulkinnan mukaan tämä tarkoittaa, että Adventtikirkko tuli tunnustetuksi yhtenä evankelikaalisena kirkkona.¹⁰¹

Oppineuvottelut presbyteriaanisen kirkon kanssa aloitettiin tunnustelevilla keskusteluilla vuosina 2006-2008 ja varsinaiset neuvottelut pidettiin vuosina 2010-2013. Nämä olivat laajamittaisimmat keskustelut, mitä Adventtikirkko on käynyt toisen kristillisen kirkon kanssa. Keskustelussa oli läsnä paljon aikaisemmista keskusteluista olevia tunnusomaisia piirteitä yhdistävistä tekijöistä kirkkojen välillä. Keskustelut päättyivät vahvaan yhteiseen julkilausumaan, missä todettiin kirkkojen kuuluvan yhteiseen Jeesuksen johtamaan kirkkoon kuitenkin samalla tunnustaen kirkkojen välillä olevan todellisia merkityksellisiä eroja.¹⁰²

Adventtikirkko on määritellyt suhdettaan muihin kristillisiin kirkkoihin vuonna 1988 julkaistussa julkilausumassa (*How Do Adventists View Their Relationship to Other Churches?*). Lausunnossa tuodaan ilmi se, että monet nykyiset vähemmistökirkot ovat syntyneet protestiliikkeinä suhteessa suuriin kirkkoihin. Nykyisessä uskonnonvapautta ja suvaitsevaisuutta korostavassa ilmapiirissä on hyvät mahdollisuudet lähteä rakentamaan siltoja kirkkojen välille.¹⁰³

Adventtikirkko maailmanlaajuisena kirkkona on oppinut tuntemaan käytännön tasolla muut kirkot yhteistyökumppaneina yhteisen ilosanoman levittämisessä. Samalla adventistit näkevät, että valekristillisuus on laajalle levinnyttä kirkoissa. Tämä kehitys on alkanut jo apostolien ajoista voimistuen lopun aikoihin mentäessä. Tämä kehitys ei rajoitu, minkään yhden kirkkokunnan sisälle. Adventtikirkko näkee itsensä jäännöskirkkona, mutta kristittyjen jäännös ei rajoitu minkään tietyn kirkkokunnan rajoihin. Tämä tehtävä määrittää adventistien toimia myös ekumeenisessa toiminnassa ja he haluavat korostetusti

¹⁰⁰ Höschele 2016, 362-363.

¹⁰¹ Höschele 2016, 363-364.

¹⁰² Höschele 2016, 364.

¹⁰³ Höschele 2010, 77.

pitää kiinni raamatullisista totuuksista. Yhteisen ymmärryksen kasvattaminen kirkkojen välillä nähdään positiivisena, sillä se ei aseta vaarannetuksi Adventtikirkossa löydettyjä raamatullisia totuuksia ja toisaalta on omiaan lievittämään adventismia kohtaan nähtyä lahkolaisuutta.¹⁰⁴

Adventtikirkossakin odotetaan ja toivotaan kristittyjen näkyvän yhteyden pikaista realisoitumista, mutta tämä liitetään Jeesuksen takaisin tulemiseen.¹⁰⁵

Aiempi suomalainen keskustelu

Uuras Saarnivaara ja Olavi Rouhe ovat käyneet kahden kirjan välityksellä keskustelun luterilaisuuden ja adventistien välisestä suhteesta 1970-luvulla. Keskustelu alkoi, kun Uuras Saarnivaara vuonna 1972 julkaisi kirjan, missä Sunnuntai ja Lauantai keskustelevat luterilaisia ja adventisteja erottavista asioista.¹⁰⁶ Olavi Rouhe vastasi poleemisena pitämäänsä Saarnivaaran kirjaan vielä samana vuonna lyhyellä kirjasella.¹⁰⁷

Kiinnostavaksi Saarnivaaran ja Rouheen dialogin tekee työn kontekstissa se, että pääsemme vertaamaan, miten samasta aiheesta keskustellaan vapaamuotoisemmin ja toisaalta virallisen ekumeenisen oppikeskustelun sisällä. Keskustelun sävyn lisäksi esitetyt argumentit voi poiketa, käytetyt lähteet ja auktoriteetit saattavat erota sekä lopputulema voi olla erilainen.

Saarnivaara aloittaa kirjansa kirkkoja erottavasta kastekäsityksestä. Hän rinnastaa kristillisen kasteen ja juutalaisuuteen kuuluvan ympärileikkauksen. Ympärileikkausta ei tarvinnut tehdä ymmärtämässä iässä, mikä on tunnusomaista myös lapsikasteelle. Kirjassa tuodaan esille ympärileikkaus uskonvanhurskauden merkinä, mikä siis edelsi uskoa. Saarnivaara havainnollistaakin kasteen, sanan ja uskon välistä yhteyttä todeten, että luterilaisuudessa se voi olla joko a) kaste – sana – usko (lapsikaste), b) sana – kaste – usko (aikuiskaste) ja c) sana – usko – kaste (aikuiskaste). Lapsikasteen hyväksyttävyyttä hän perustelee ympärileikkaus rinnastuksen lisäksi perhekuntakasteilla, Jeesuksen suhtautumisella lapsiin, kasteen ja uskon välisen järjestyksen joustavuudella ja kuvaamalla lapsen kastamista liiton merkinä.¹⁰⁸

Saarnivaaran esitystapa on poleeminen ja alentava. Kirjassa on lainattu C. S. Lewisin *Paholaisen kirjeopistosta* tapaa, missä vanhempi demoni opettaa nuorta

¹⁰⁴ Höschele 2010, 79-80.

¹⁰⁵ Höschele 2010, 81.

¹⁰⁶ Saarnivaara 1972, 3-6.

¹⁰⁷ Rouhe 1972, 3.

¹⁰⁸ Saarnivaara 1972, 7-31.

veljenpoikaansa. Sunnuntai on tässä vanhempi ja viisaampi, joka ohjaa sinisilmäistä Lauantai pois virheistään. Lauantai saadaan myös toistuvasti toteamaan kuinka väärässä kirkkonsa arvostetut opettajat ovat ja nimeltä tässä mainitaan Wiljam Aittala sekä Arvo Arasola. Tätä kirjaa on edeltänyt lehtien palstojen välityksellä tapahtunut dialogi Saarnivaara ja adventistiopettajien välillä.

Saarnivaaran tapa ilmaista asioista tekee vaikeaksi vastata kirjaan asiapohjalta. Adventistipastori Olavi Rouhe on valinnut vastaustavaksi vastata hyvin lyhyesti ja tiivistä. Rouhe ensin tuo esille Saarnivaaran poleemisen tyyliin sekä lukuisat asiavirheet. Hän perustelee kirjaan vastaamista ylipäätään sillä, että helposti eksyvät voisivat harhautua Saarnivaaran kirjan lukemalla. Rouhe tuo esille kritiikissään, että Abraham oli ainut henkilö, jonka kohdalla Raamatussa puhutaan ympäristöleikkauksesta uskonvanhurskauden sinettinä. Tässä tilanteessa Rouheen näkemyksen mukaan järjestys oli aikuiskastetta vastaava niin, että Abrahamilla oli ensin usko ja sen jälkeen vasta hänelle tehtiin ympärileikkaus.¹⁰⁹

Rouhe kritisoi sekavaksi kastenäkemystä, missä kaste, usko ja sana voivat olla missä tahansa järjestyksessä. Hän tuo esille käytännön ongelmana sen, että nykyistä lapsikastenäkemystä rasittaa se, että siitä jää käytännössä kokonaan puuttumaan kolmas tekijä - usko.¹¹⁰

Rouheen vastaus on niin suppea, että sitä on vaikea nähdä pyrkimykseksi aitoon dialogiin. Taustana voi tosin vaikuttaa se, että adventistien näkemykset on tuotu jo julki tuoreissa julkaisuissa, joten mahdollisesti Rouhe ei ole nähnyt tarpeelliseksi niitä toistaa. Samalla näyttää kuitenkin siltä, että adventistien puolelta on nähty tarpeelliseksi ottaa kantaa Saarnivaaran kirjan väitteet ja eikä hiljaisuudella niitä hyväksyä. Toisaalta laaja perusteellisesti jatkokeskustelua ei ole selvästi nähty hedelmällisenä.

Saarnivaara lähtee perustelevaan lepopäiväkysymyksessä, että sapatia ei ole vietetty luomisesta asti vaan vasta Moosekselle annettujen kymmenen käskyn julkaisun jälkeen. Tässä hän perustelee sen, että luomiskertomuksessa puhutaan sapatin antamisesta, kun taas Siinain tapahtumien aikana puhutaan ilmoituksesta ja antamisesta ikään kuin sanamuodoista kävisi selväksi, ettei sapatin viettäminen ollut vakiintunut tapa ennen kymmenen käskyn antamista. Tätä perustellessaan

¹⁰⁹ Rouhe 1972, 6-8.

¹¹⁰ Rouhe 1972, 8-9.

hän päätyy siihen, että adventistien käsitys Adamin ja Eevan sapatin vietosta on peräisin adventistien ”luulojen kirjasta”.¹¹¹

Saarnivaara erottelee kymmenen käskyä kahteen. Kristuksen lakiin, mitä kristityn tulee noudattaa, kuuluu kaikki muut kymmenen käskyä paitsi sapatikäsky. Kirjan veli Sapatti tunnustaa kilvan kirjoittajan kanssa, että adventistit ovat asiassa väärässä.¹¹²

Saarnivaara perustelee Herran päivän (sunnuntai eli tuolloin viikon ensimmäinen päivä) esiintyvän Raamatussa useasti Jeesuksen keskeisten tekojen sijoittuessa sunnuntaille. Adventistien negatiivisessa esittämän Rooman sunnuntailain hän näkee positiivisessa valossa, sillä tuohon mennessä kristittyjen jumalanpalveluspäiväksi oli vakiintunut sunnuntai. Rooman keisarin päätös helpotti heidän elämäänsä.¹¹³

Rouhe vastaa esitettyyn kritiikkiin perustelemalla kantansa osin tunnustuskirjojen ja Lutherin kirjoituksilla. Lutherin kirjoituksiin vedoten hän toteaa, että sapatia vietettiin jo ennen Mooseksen aikaa. Kristuksen lain (kymmenen käskyä vähennettynä lepopäiväkäskyllä) epäloogisuuden puolesta hän argumentoi ilman viitteitä todeten että olisi vierasta, että Jumalan vanhan liiton käskyt kirjoitettaisiin uudestaan yhtenevästi poistaen ainoastaan yksi käsky. Raamatun ja sen alkukielen tulkinnan perusteella hän vastaa Saarnivaaran väitteisiin, miten sapatit ja Herran päivä esiintyy ja tulee tulkita.¹¹⁴

Kirjansa lopuksi Saarnivaara käsittelee vielä adventistien käsitystä tutkivasta tuomiosta ja kuolemattomuudesta. Tutkivan tuomion osalta hän tuo esille tulkintansa Danielin kirjan 8:14 jakeesta, missä hän viittaa Aleksanteri Suuren valtakunnan jakaantumiseen. Täten torjuen adventistien keskuudessa jakeen perusteella esitettyyn laskentatapaan Jeesuksen siirtymistä taivaalliseen pyhäkköön aloittaakseen ihmisten syntien käymisen läpi kirjasta.¹¹⁵

Hän torjuu myös adventistien käsityksen, että kadotukseen tuomittujen ihmisten sielu lakkaa olemasta tuonelassa. Tätä hän perustelee luomiskertomuksen ja heprean sanojen merkityksiä avaamalla.¹¹⁶ Lopuksi kirjan johtopäätöksenä hän antaa veli Sapatille synninpäästön Jeesuksen nimeen, kun

¹¹¹ Saarnivaara 1972, 32-36.

¹¹² Saarnivaara 1972, 39-42.

¹¹³ Saarnivaara 1972, 55-59.

¹¹⁴ Rouhe 1972, 10-14.

¹¹⁵ Saarnivaara 1972, 74-78.

¹¹⁶ Saarnivaara 1972, 86-88.

veli Sapatti on hylännyt adventistien inhimilliset harhaopit ja luvannut irtisanoutua Adventtikirkosta.¹¹⁷

Rouheen vastaa Saarnivaaralle oikoen hänen mielestään Saarnivaaran virheellisiä käsityksiä adventistien kannoista, Ellen G. Whiten kirjoista, Raamatun tulkinnasta sekä Lutherin kirjoitusten tulkinnasta. Kiinnostavaa on millä tavalla hän lopettaa kirjan. Hän tuo esille, miten Saarnivaaran kirja on nähty ennennäkemättömän voimakkaana hyökkäyksenä toista kristillistä kirkkoa vastaan. Hän toteaa, että luterilaista kantaa voisi puolustaa paremmin kuin Saarnivaara on tehnyt. Ilmaisee surunsa, että kaksi uskonpuhdistuksen perillistä käyvät niin voimakasta sanallista sodankäyntiä keskenään. Hän päättää lopuksi sovittelevat sanat Saarnivaaran suuntaan puhumalla hänestä kamppailevana totuudenetsijänä.¹¹⁸

¹¹⁷ Saarnivaara 1972, 100-101.

¹¹⁸ Rouhe 1972, 24-40.

Analyysi adventistien ja luterilaisten neuvotteluista

Luterilaiset ja adventistit kokoontuivat vuosina 1994-1998 neljään erilliseen ekumeeniseen keskusteluun. Niiden pohjalta Luterilainen maailmanliitto ja Adventtikirkon pääkonferenssi julkaisivat yhteistyössä keskustelujen raportin ja esitelmät yksissä kansissa. Tässä tutkielmassa käytetään tuota teosta *Lutherans & Adventist in Conversation – Report and Papers Presented 1994-1998* pääasiallisena lähteenä. Jatkossa kirjaan viitataan lyhenteellä LAC.

Käyn systemaattisesti läpi raportin ja esitelmien aineistoa kuvaillen keskeisiä osioita. Analysoin raporttia ja esitelmiä siinä kontekstissa, miten adventistit ja luterilaiset ovat aikaisemmin toimineet ekumeenisessa toiminnassa. Tarkastelen sitä, miten eri osapuolien asiakirjat ja auktoriteetit ilmenevät keskustelussa. Vertaan keskustelutapaa, esitettyjen argumenttien ja aiheiden eroa aikaisemmin käsiteltyyn Uuras Saarnivaaran ja Olavi Rouheen väliseen keskusteluun.

Raportin ja esitelmien läpikäynnin seurauksena sekä esille nostettujen näkökulmien kautta on pyrkimykseni ymmärtää pidettyjä oppikeskusteluja. Millaisista lähtökohdista oppikeskusteluihin saavuttiin, miten ne etenivät asiakirjojen valossa ja millainen niiden lopputulos oli?

Mitä ekumenialla oikeastaan tarkoitetaan ja mitkä ovat mahdollisia ekumeenisen oppikeskustelutavoitteet? Minna Hietämäki on avannut asiaa seuraavasti. Kreikan sana ekumenia tarkoittaa koko tunnettua maanpiiriä. Ekumeeninen kirkko varhaiskirkon aikana siis edusti koko kristillistä kirkkoa. Ekumeeninen liike nykyisin pyrkii palauttamaan tuon menetetyn yhteyden. Hietämäki tuo esiin tavan käydä ekumeenista keskustelua, mitä hän kutsuu hyväksyväksi tunnustamiseksi. Se pitää sisällään tunnustamisen, hyväksymisen, arvonannon ja kunnioittamisen.¹¹⁹

Tämä lähestymistapa ekumeenisen keskusteluun mahdollistaa, etteivät ne lukkiudu eriäviin näkemyksiin eikä niihin liity tarpeetonta vastakkainasettelua. Toisen kirkon tunnustaminen voi olla laajaa tai suppeaa. Laajemmassa mielessä sitä voi olla erilaiset vapaamuotoiset tunnustamisteot, kun taas suppea käsitys viittaa viralliseen tunnustamistapahtumaan.¹²⁰

¹¹⁹ Haara et al. 2017, 189.

¹²⁰ Haara et al. 2017, 190-191.

Tunnustamisessa on useampia ulottuvuuksia, mistä Hietämäki mainitsee kirkkoinstituution ja yksilön välisen jännitteen eli miten yksilöt toteuttavat kirkkojen tekemiä julkilausumia. Toisaalta kirkkojen tavoitteet voivat poiketa kirkon ykseyden korostamisen ja tunnustuskuntaidentiteetin säilyttämisen välillä.¹²¹

Nämä ovat kiinnostavia tämän työn asetelman näkökulmasta koska Adventtikirkko ja luterilaiset kirkot ovat kirkkoina erilaisessa tilanteessa, joten niiden tavoitteiden voidaan lähtökohtaisesti ajatella poikkeavan. Toisaalta Rouheen ja Saarnivaaran keskustelu käytiin samanaikaisesti, kun Adventtikirkko neuvotteli Kirkkojen maailmanneuvoston kanssa. Samalla kun virallisessa keskustelussa saavutettiin hyviä edistysaskelia niin yksilöiden tasolla keskustelu oli sanavalinnoiltaan voimakasta.

Höschele toteaa, että Adventtikirkon osapuolet valmistautuivat adventistien ja luterilaisten välisiin oppineuvotteluihin aivan eri laajuudessa ja ammattimaisella paneutumisella kuin aikaisemmin käymiinsä neuvotteluihin. Neuvottelu luterilaisten kanssa nähtiin toisena merkittävänä neuvotteluna Kirkkojen maailmanneuvoston kanssa 1970-luvulla käydyn keskustelun jälkeen.¹²²

Luterilaiset kirkot nähtiin etäisimpänä protestanttisessa kirkkokentässä suhteessa Adventtikirkkoon, mutta toisaalta Martti Lutherin perintö henkilöityi siihen. Lutherin perintö nähdään arvokkaana adventistien keskuudessa. Keskustelun lähtökohtana oli, että Adventtikirkko halusi päästä eroon lahkolaisuuden maineestaan, kun taas luterilaisen kirkon tavoitteena oli selvittää, voidaanko Adventtikirkko nähdä yhtenä protestanttisista kirkoista.¹²³

Raportti 1994-1998

Raportin aluksi kuvataan kirkkojen maailmanlaajuista vaikutusta ja lyhyesti niiden opillisia korostuksia. Kerrotaan neuvottelujen alkuvaiheet, mitkä ulottuvat säännöllisiin vuosittaisiin tapaamisiin *Conference of Secretaries of World Christian Communions* -konferenssissa. Näiden kohtaamisten seurauksena kirkot sopivat vuonna 1993 aloittavansa oppikeskustelut saavuttaakseen paremman yhteisymmärryksen.¹²⁴

¹²¹ Haara et al. 2017, 198-199.

¹²² Höschele 2016, 339.

¹²³ Höschele 2016, 340.

¹²⁴ LAC 2000, 5.

Raportin johdannossa ei pohdita, miten keskustelut edustavat luterilaisuuden ja adventismin todellista ajattelua. Luterilainen maailmanliitto on erillinen organisaatio, joka edustaa luterilaisia kirkkoja maailmanlaajuisesti. Päätökset eivät sido luterilaisia kirkkoja ja ovat luonteeltaan suosituksia. Adventtikirkon pääkonferenssi on taas maailmanlaajuisen Adventtikirkko johto-organisaatio. Kirkkojen rakenteet ja levinnäisyysalueet vaikuttavat siihen, miten laajasti kirkollinen jäsenkettä kokee neuvottelut heidän näkemyksiään edustaviksi. Keskusteluissa korostetaan uskonpuhdistuksen yhdistävää historiaa, eikä kirkkojen omaa historia. Kirkkojen oma historia onkin enemmänkin erottava tekijä, joka selittää kirkkojen erilaisia opillisia painotuksia.

Oppineuvottelujen ensimmäisessä tapaamisessa Saksan Darmstadtissa vuonna 1994 käsiteltiin kirkkojen raamattukäsitystä sekä adventistit esittelivät oman itseymmärryksensä kirkosta ja sen opista. Keskustelut sujuivat avoimessa ja rakentavassa hengessä, ja yksimielisesti kirkkojen delegaatiot esittivät keskustelujen jatkamista kolmessa eri kohtaamisessa vuosina 1996-1998. Ensimmäisen tapaamisen teemaksi esitettiin uskosta vanhurskauttamista, lakia sekä lain ja evankeliumin suhdetta. Toisen tapaamisen teemaksi esitettiin ymmärrystä kirkko-opista ja kirkon auktoriteetista. Kolmannen tapaamisen teemaksi esitettiin eskatologiaa.¹²⁵ Valitut aiheet ovat hyvin linjassa sen kanssa, mistä Saarnivaara ja Rouhe keskustelivat 1970-luvulla pidetyissä keskusteluissa. Keskustelun painotusta voidaan pitää siinä mielessä loogisena, että rakennetaan yhteistä pohjaa ja hyvää henkeä keskusteluille aloittamalla yhdistävästä ja hyvin keskeisestä vanhurskauttamisopista. Eskatologiassa kirkoilla on perinteisesti ollut hyvin poikkeavat näkemykset, mikä vaikeana erottavana tekijänä on jätetty viimeiseen tapaamiseen.

Aiheiden valintaa raportissa perusteltiin seuraavasti. Oppi uskonvanhurskauttamisesta on kummallekin keskeinen, mutta adventisteja on syytetty lain korostamisesta. Kirkko-opin käsittely on oleellista, koska Adventtikirkkoa on paikoin nimitetty lahkoksi ja toisaalta on epäilty, onko Ellen G. Whiten kirjoituksilla liian suuri auktoriteetti kirkossa. Adventtikirkossa on vahva korostus lopun ajan tapahtumiin ja niihin liittyviin profetioihin. He puhuvat Babylonista, jäännöksestä (uskollisesta kristittyjen ryhmästä), pedon merkistä ja tutkivasta tuomiosta. Nämä eivät ole perinteisesti tuttuja muille kristillisille

¹²⁵ LAC 2000, 6.

kirkoille.¹²⁶ Adventtikirkon historiallista leimaa lahkona käsitellään hienotunteisesti, mutta mielestäni on kiitettävää, että se on voitu kuitenkin sanoa ääneen. Tämä sen vuoksi, ettei keskustelu liiku täysin eri tasolla kuin kirkkojen jäsenet voivat tilanteen nähdä. Tämä heijastuu Saarnivaaraan ja Rouheen keskustelusta, missä Saarnivaara tuo hyvin vahvasti ja värikkäästi näkemyksensä Adventtikirkosta esille.

Kokoontumiset olivat Darmstadtin jälkeen Torontossa (Kanada) vuonna 1996, Jongny (Sveitsi) vuonna 1997 ja Cartigny (Sveitsi) vuonna 1998. Johtopäätös keskusteluista oli, että yhteisten kysymysten läpikäynnin avulla saavutettiin arvostus toista osapuolta kohtaan. Merkittävistä opillista eroista huolimatta yhdistäviä tekijöitä olivat rakkaus Jumalan sanaan, yhteinen reformaation perintö, suuri arvostus Martti Lutherin opetuksia kohtaan, huoli uskonnonvapauden toteutumisesta ja keskiössä evankeliumi – oppi uskonvanhurskaudesta.¹²⁷ Kokoontumispaikkojen valinta on kiinnostava ja voidaankin kysyä, liittyykö siihen symboliikkaa. Paikat on varmasti yhteisesti valittu, ja on mahdollista taustalla olevan ainoastaan käytännöllisiä näkökohtia. Sveitsi on ollut vahvasti mukana tapahtumapaikkana reformaation historiassa. Luterilaisen maailmanliiton päämaja on myös Genevessä. Kanadassa kummatkin ovat vähemmistökirkon asemassa. Saksassa luonnollisesti luterilaisuus on huomattavasti vahvempi jäsenmäärältään.

Loppuraportin rakenne nojaa pidettyjen tapaamisten rakenteeseen. Ensimmäinen osa käsittelee uskon kautta vanhurskauttamista sekä sen alalukuna lakia. Toisessa osassa käsitellään Raamattua ja kirkon auktoriteettia sekä sen alalukuna kirkko-oppia. Viimeinen osa käsittelee eskatologiaa ja lopuksi tarjotaan oppikeskustelujen perusteella suositukset.

Uskonvanhurskaus

Osiassa uskon vanhurskaudesta on huomattavaa, että kummankin kirkon kirjoitettu oppi nojaa vahvasti pelastuksen suhteen Jumalan armoon. Adventtikirkon 10. opinkohta ja Augsburgin tunnustuksen artikla neljä avaavat kirkkojen käsityksiä uskonvanhurskaudesta. Kummatkin tunnustavat reformaation suuria periaatteita: *sola scriptura*, *solum propter Christum*, *sola fide* ja *sola gratia*. Kummatkin näkevät itsensä protestanttisen reformaation perillisinä ja Lutherin lapsina. Kirkot viittaavat Roomalaiskirjeen luvun 3 jakeisiin 21-26

¹²⁶ LAC 2000, 6-7.

¹²⁷ LAC 2000, 7.

erottaessaan, että pelastus perustuu ainoastaan uskoon eikä lain vaatimiin tekoihin. Erottavana tekijänä kirkkojen välillä on, että luterilaisille vanhurskauttamisoppi on aivan opin keskiössä, kun taas adventistit asettavat vanhurskauttamisopin osaksi laajempaa kontekstia.¹²⁸ Neuvottelujen aloittaminen vanhurskauttamisopista on perusteltua, koska yksimielisyys siitä on keskeinen ja jos sitä ei saavutettaisi, jatko keskusteluilta putoaisi pohja. Kirkkojen erot ovat jo raportin johdannonkin perusteella tässä nähty enemmänkin painotus- ja näkökulmaeroina, missä ratkaisu on saavutettavissa oikein valittujen ilmaisutapojen avulla ilman, että kumpikaan osapuoli joutuisi perääntymään olennaisista erityispiirteistään ja samalla osin luopuen omasta identiteetistään.

Adventtikirkon opinkohta 18 korostaa, että Jumalan antaman armon hedelmä on kristityn kuuliaisuus kymmenelle käskylle. Luterilaiset taas korostavat kristityn vapautta. Oleellisin osin käytetty kieli on kuitenkin yhtenevä, sillä adventistit puhuvat ainoastaan kuuliaisuudesta ja armon synnyttämistä hedelmistä eivätkä lain vaatimuksista ja ansioista. Vanhurskaus perustuu Jumalan armolliseen toimintaan ja yksipuoliseen ilmoitukseen. Tämän kautta kristitty saa uuden elämän ja Kristuksen sisimpäänsä. Kirkkojen näkemuserot tulevat näkyviin siinä, miten Pyhän Hengen nähdään toimivan. Luterilaiset näkevät, että Pyhä Henki toimii sanan ja sakramenttien kautta. Adventistit näkevät Pyhän Hengen toiminnan välittömämmin. Kummatkin kirkon opettavat, että kristityn uusi elämä on Jumalan tekemä muutos ihmisessä. Augsburgin tunnustuksen seitsemännen artiklan mukaan toiset kristityt voi tunnistaa siitä julistavatko he puhtaasti vanhurskauttamista yksin uskosta. Tämä toteutuu kummankin kirkon osalta.¹²⁹

Kuuliaisuuden ja armon välistä suhdetta käsittelevässä osiossa raportissa tuodaan esille kummankin puolen näkemykset ja todetaan, että ne ovat sovittavissa yhteen toistensa kanssa samalla kuin niitä yhdistävistä tekijöistä voidaan muodostaa keskeinen oppilause.

Raportissa käsitellään lain suhdetta pelastukseen. Kummatkin kirkot ovat yksimielesisiä siitä, että lain pitäminen ei vaikuta pelastumiseen. Lain pitäminen nähdään ainoastaan reaktiona Jumalan antamaan lahjaan. Kirkot näkevät kymmenen käskyä tärkeinä, mutta painottavat niitä eri tavoin. Adventtikirkon opinkohta 18 toteaa, että lain pitäminen on todiste meidän rakkaudesta Jumalaa ja muita ihmisiä kohtaan. Luterilaiset ovat sisällyttäneet kymmenen käskyä

¹²⁸ LAC 2000, 8.

¹²⁹ LAC 2000, 9.

katekismukseen ja näkevät ne arvokkaina kristityn elämää ohjaavina periaatteina.¹³⁰

Suhde kymmeneen käskyyn on kirkoilla selvästi varsin erilainen, vaikka jakavat käsityksen, että niillä on keskeinen asema kristityn elämässä. Tähän eroon raportissa ei perehdytä enempää tässä kohtaa.

Lain tulkinta eroa kirkkojen kesken. Luterilaiset näkevät lain suhteessa evankeliumiin. Armosta syntyvä kuuliaisuus kantaa rinnallaan aina kristityn vapautta. Laki voidaan nähdä luterilaisuudessa myös negatiivisena vastakohtana armolle. Adventistien positiivinen näkemys lakiin perustuu siihen, että he korostavat kymmenen käskyjen esiintymistä myös Uudessa testamentissa. Kirkot ovat yksimielisiä siitä, että vanhurskaan ihmisen elämässä näkyy uskon hyvät teot. Kummatkin kirkot puhuvat uskon hyvistä teoista opissaan. Adventtikirkko opinkohdassaan 18 ja Augsburgin tunnustuksen artiklassa 20. Adventistit näkevät, että uusi elämä Kristuksessa on lain periaatteiden ilmentymä. Laki luo perusteet rakkauden täyttämälle elämälle.¹³¹

Lain käyttö on laajempaa Adventtikirkossa, sillä luterilaisessa kirkossa sen asema korostuu synnin osoittamisessa. Tässä on selvä linkki Adventtikirkon korostukseen kuuliaisuudesta. Laki on myös kristityn elämän ohjesääntö ja mittari.

Adventtikirkko korostaa opissaan enemmän viimeistä tuomiota. Tätä käsitellään Adventtikirkon perusopinkohdissa 10 ja 23 sekä Augsburgin tunnustuksen artiklassa 17. Kirkot ottavat vakavasti kolmannen ja neljännen käskyn, mutta heidän johtopäätökset eriävät. Luterilaiset viettävät Herran päivää, mutta ovat liittäneet siihen sapatin funktioita. Adventistit puolestaan näkevät sapatin keskeisenä osana luomistyötä. Sapatin viettäminen on keskeinen osa rakkauden täyttämää kuuliaisuutta Jumalaa kohtaan. Sapatin viettäminen ei ole kuitenkaan meriitti, joka tekisi heistä ainoita oikeita Jumalan lapsia. Sapatti on jumalallinen lahja. Adventtikirkko ei myöskään opeta, että ainoastaan sapattia viettävät kristityt voisivat pelastua. Adventistit ymmärtävät luterilaisten esittämät perustelut liittyen Raamattuun ja kirkon historiaan. Adventistit ovat kuitenkin vakuuttuneita, että Vanha ja Uusi testamentti kutsuu kristityt viettämään sapattia. Luterilaiset vetoavat apostoli Paavalin opetukseen siitä, että kristityillä on vapaus eikä heidän odoteta pitävän juutalaisten lakia. Paavali kuitenkin hyväksyi, että

¹³⁰ LAC 2000, 10.

¹³¹ LAC 2000, 11.

juutalaiskristityt viettivät sapattia. Täten myös luterilaiset kunnioittavat adventistien näkemystä.¹³²

Tässä asiassa on löydetty pragmaattinen tapa löytää sopu, vaikka kirkot ovat käytännössä hyvin eri mieltä ja kummankin kirkon historiassa on hyvin kielteistä suhtautumista vastakkaiseen näkökohtaan. Tässä on valittu katsottavaksi Raamatussa niitä tekstejä, jotka yhdistävät ja mahdollistavat toisen näkemyksen kunnioittamisen Raamatun perusteella, vaikka Raamattua lukemalla päätyisi aivan eri lopputulokseen. Yhtä lailla oltaisiin voitu perustella Raamatulla, minkä takia nämä näkemykset eivät ole yhteensovittavissa. Tässä lähtökohtana näyttäisi olevan toisen osapuolen kunnioittaminen, joten siten erilaisten näkemysten hyväksyminen.

Raamattu ja kirkon auktoriteetti

Raamattu nähdään molemmissa kirkon auktoriteetin perustana. Luterilaisen käsityksen mukaan kirkon auktoriteetista perustuu rakenteeseen, jossa evankeliumi on keskeisin. Raamattu on sen dokumentointia ja sakramentit ovat evankeliumin ulkoinen ilmenemismuoto. Kirkon saarnavirka on ulkoinen toimija ja Pyhä Henki on varsinainen toimija. Kristus on kirkon pää kummassakin kirkossa. Luterilaisen kirkon rakenne riippuu enemmän maasta, kun taas Adventtikirkon järjestäytyminen on samanlainen globaalisti. Raamattukäsitys on käytännössä erilainen. Luterilaiset asettavat aina evankeliumin Raamatun tulkinnan keskiöön. Adventistit katsovat Raamattua enemmän sellaisenaan ja ovat tiukkoja siitä, että Raamatusta löytyy eksplisiittisesti tukea yksittäisille opeille. Kummatkin kirkon näkevät Raamatun normien normina (*norma normans*) ja muut asiakirjat johdettuina normeina (*norma normata*).¹³³

Tämä lähtöasetelma näkyi toistuvasti neuvottelujen esitelmissä. Adventtikirkko vetoaa siinä mielessä enemmän Raamattuun, että nostavat raamatunjakeita esille ja useammin vaikka luterilaiset vetoavat hyvin paljon Raamattuun. Kummatkin vetoavat käytännössä yhtä lailla omiin kirjoitettuihin opillisiin dokumentteihinsa.

Adventtikirkolla ei ole varsinaisia tunnustuksellisia asiakirjoja, mutta he pitävät Ellen G. Whiten kirjoituksia suuressa arvossa viitaten heidän perusopinkohtaansa 18. Raamattu on kuitenkin keskiössä ja hän ainoastaan tulkitsee Raamattua. Kummat kirkot perustuvat oppinsa Raamattuun, mutta

¹³² LAC 2000, 12.

¹³³ LAC 2000, 13.

käyttävät sitä eri tavoin. Heidän muidenkin tunnustuksellisten asiakirjojen käyttötavoissa on eroavuutta.¹³⁴

Perusopinkohdassa 18 Ellen G. White yksilöidään ja todetaan hänellä olevan profeetallinen auktoriteetti, mutta toisaalta korostetaan Raamatun olevan yksin ylin auktoriteetti.

Kirkko-opin osalta kummatkin kirkot näkevät kirkon Raamatun ajoilta juontuvana yhteisönä ja uskovien yhteisönä. Tätä käsitellään Adventtikirkon perusopinkohdassa 11 ja Augsburgin tunnustuksen artikkelissa seitsemän. Myös luterilaiset kirkot hyväksyvät, että kirkon juuret ovat Vanhassa testamentissa. Luterilaiset näkevät kirkon evankeliumin ja kahden sakramentin (kaste ja ehtoollinen) kautta. Myös Adventtikirkon perusopinkohdassa 11 näiden merkitys vahvistetaan.¹³⁵

Lopullisessa raportissa käsitellään näkemyseroa sakramenteissa sellaisessa ymmärtämisen hengessä, mistä on havaittavissa se, että pyritään rakentamaan siltoja. Arvostetaan toisen näkemystä ja löydetään yhteisesti hyväksyttävät periaatteet. Tässä suhteessa tämä virallinen oppineuvottelu poikkeaa suuresti Rouheen ja Saarnivaaran väittelystä.

Kirkot ovat yksimielisiä siitä, että elävän kristillisen yhteisön merkkejä ovat evankeliumin julistaminen, jumalanpalveluselämä, henkilökohtainen rukous, ehtoolliselle osallistuminen ja diakoniatyö. Evankeliumin julistaminen on kirkon työn keskiössä. Kirkko on Jumalan lasten yhteisö, Kristuksen ruumis ja Pyhän Hengen temppele. Kummatkin kirkot näkevät kirkon samalla raamatullisella tavalla. Luterilaiset korostavat, että todellinen yhteys kirkkojen välillä edellyttää niiden julistavan evankeliumia ja suorittavan kahta oikeaa sakramenttia. Adventtikirkko ei aseta samanlaista painoarvoa sakramenteille.¹³⁶

Adventistit arvostavat kastetta ja ehtoollista, mutta reformaatioteologia näkyy heidän mielipiteissään. Kummatkin kirkot kuitenkin näkevät, että kaste ja ehtoollinen ovat kristillisen elämän keskiössä Uudessa testamentissa. Kasteessa Jumalan aloite on kummallekin keskeinen. Kaste suoritetaan Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Kirkkojen välillä on ero kastekäsityksessä, mikä jakaa laajemminkin kristillisiä kirkkoja. Luterilaiset tunnustavat, että Raamatussa ei

¹³⁴ LAC 2000, 13.

¹³⁵ LAC 2000, 14.

¹³⁶ LAC 2000, 15.

selkeästi viitata lapsikasteeseen. Adventistit taas ymmärtävät, että lapsikasteella on varhainen ja pitkä historia kirkossa.¹³⁷

Uskon ja kasteen suhteesta kirkot opettavat yhtenevästi, että uskon tulee seurata kastetta. Adventtikirkko kuitenkin opettaa, että uskon tulee myös edeltää kastetta. Luterilaisten tunnustuskirjojen anabaptisteihin kohdistamat oppituomiot eivät päde moderneihin kirkkoihin, vaikka ne muodollisesti pätsisivätkin nykyisiin uskovien kastettava harjoittaviin kirkkoihin. Luterilaiset hyväksyvät sen, että kasteeseen tulee yhdistyä henkilökohtainen usko.¹³⁸

Tässä kohtaa raportissa kasteaihe ohitetaan melko kevyesti. Tätä voisi pitää kuitenkin perusteltuna ratkaisuna siitä näkökulmasta katsottuna, että kummatkin kirkot ovat tätä aihetta käsitelleet aikaisemmissa oppineuvotteluissa. Näissä keskusteluissa on haluttu varmastikin keskittyä Adventtikirkon erityispiirteisiin, mitä uskovien kaste ei ole. Tässä on nimenomaan ajatteluna selvittää, että voitaisiinko Adventtikirkko nähdä yhtenä protestanttisista kirkkokunnista ilman lahkolaisuuden leimaa.

Ehtoolliskäsitys poikkeaa kirkkoilla. Luterilaiset näkevät ehtoollisessa Kristuksen todellisen ruumiillisen läsnäolon, kun taas adventistit näkevät Kristuksen läsnäolon hengellisenä. Ehtoolliseen tulisi kummankin näkemyksen mukaan valmistautua itsetutkistelun, katumuksen ja tunnustuksen kautta. Adventtikirkossa on tapana pestä veljien ja sisarten jalat ennen ehtoollista. Luterilaisessa kirkossa puolestaan tunnustetaan synnit ja saadaan synninpäästö.¹³⁹

Adventtikirkko näkee itsensä reformaation perillisenä. Sen itseymmärrystä määrittää suhde reformaatioon, kosminen konflikti hyvän ja pahan välillä, lähetystyö ja näkemys Jumalalle uskollisten kristittyjen muodostamasta jäännöksestä. Nämä heille ominaiset opetukset nähdään jatkumona raamatullisten totuuksien paljastamisessa. Adventtikirkon missiona on tehdä maailmanlaajuista lähetystyötä. Adventtikirkko näkee roolinaan koota uskollinen kristittyjen jäännös yhteen ennen lopunaikoja. Tämä on osa heidän näkemyksestään, jonka mukaan he ovat osana jatkuvassa hyvän ja pahan välisessä taistelussa. Tuo mainittu jäännös on jakaantunut ympäri maailmaa eri kirkkokuntiin. Vastaavaa ajattelua on esiintynyt luterilaisessa pietismissä. Luterilaiset kytkevät jäännöksen käsitteen väärää kristillisyyttä koskevaan osioon Augsburgin tunnustuksen artiklassa kahdeksan. Kummatkin uskovat, että todellinen kristittyjen kirkko ei noudata

¹³⁷ LAC 2000, 15-16.

¹³⁸ LAC 2000, 16.

minkään historiallisen kirkon rajoja. Tosi kristittyjä on eri kirkkokunnissa, tämä avaa mahdollisuuden kirkkojen väliseen keskusteluun.¹⁴⁰

Lopun ajat

Kirkot ovat yhteisesti sitä mieltä, että Jeesus Kristus on lopun ajan tapahtumien keskiössä. Eskatologiassa on nykyisyyden ja tulevaisuuden elementti mukana. Kristitty on jo siirtynyt kuolemasta elämään. Kristityt elävät jo pelastushistorian lopun aikoja, mikä alkoi, kun Jeesus tulisi ensimmäisen kerran maapallolle. Vanhurskaat kristityt odottavat Jeesuksen toista paluuta. Tätä adventistit kutsuvat siunatuksi toivoksi ja luterilaiset rakkaiksi viimeisiksi päiviksi. Kirkkojen eskatologia on monin tavoin yhteneväinen koska ne näkevät pelastushistorian lineaarisena prosessina. Kummatkin näkevät, että Raamattu viittaa ruumiilliseen ylösnousemukseen enemmän kuin sielun kuolemattomuuteen.¹⁴¹

Kirkot yhdistävät viimeisen tuomion Jeesuksen takaisintulemiseen. Kummassakin kirkossa on ollut suurta innokkuutta laskea päiviä Jeesuksen takaisintulemiseen. Nykyään kirkot näkevät yksimielisesti sen, että niiden tulee päivien laskemisen sijaan keskittyä aktiiviseen evankeliointi ja palvelustyöhön maapallolla. Adventistit kuitenkin korostavat enemmän Jeesuksen paluun läheisyyttä.¹⁴²

Kummankin kirkon piirissä tehdyt harkintavirheet tuodaan hienotunteisesti esille ilman kummankaan kirkon esiin nostamista. Tässä näkyy myös virallisen oppineuvottelun erilainen tapa kommunikoida verrattuna Rouheen ja Saarnivaaran väittelyyn.

Kirkoissa pyritään ymmärtämään Raamatun profetioita. Kirkot noudattavat tässä kolmea keskeistä periaatetta. Raamatun tulisi antaa selittää itse itseään. Tulee noudattaa nöyryyttä väitteissä tulevaisuuden ymmärtämisestä. Profetia on selvä vasta sen jälkeen, kun se on toteutunut. Apokalyptisestä kirjallisuudesta kirkot sanovat yhteisesti, että niitä on tärkeä opiskella ja että niihin on kätketty viesti tulevaisuudesta. Ne eivät siis ole ainoastaan historiankirjoitusta. Kirkkojen välillä on kuitenkin pohjimmiltaan suuri ero, miten he suhtautuvat apokalyptiseen kirjallisuuteen.¹⁴³

¹³⁹ LAC 2000, 16.

¹⁴⁰ LAC 2000, 17-18.

¹⁴¹ LAC 2000, 18.

¹⁴² LAC 2000, 19.

¹⁴³ LAC 2000, 19.

Historia on siirtymässä kohti loppuhuipennusta. Adventistit kuitenkin painottavat tätä enemmän, tämä ilmenee heidän perusopinkohdista 23-27. He eivät hyväksy ajatusta, että profetia on kirjoitettu vasta tapahtuman jälkeen (*ex eventu*). Luterilaiset ovat varovaisia tekemään tulkintoja apokalyptisen kirjallisuuden perusteella. Heillä on taipumusta myös nähdä Johanneksen ilmestyskirja pääasiassa varhaiskirkon historiankirjoituksena. Adventtikirkossa on Danielin kirjalla ja Johanneksen Ilmestyskirjalla keskeinen rooli itseymmärryksessä ja niissä on heidän näkemyksen mukaan merkittävä tulevaisuutta ennustava elementti mukana. Adventistit näkevät symbolit, numerot ja pedot Danielin kirjassa ja näkevät että niistä tehdyn ennustukset antavat yleisen suunnan ihmishistorialle. Osa adventisteista on tehnyt tässä asiassa ylilyöntejä ja antaneet liian yksityiskohtaisia ennustuksia tulevaisuudesta näiden perusteella, mitä adventistit nyt pyrkivät välttämään.¹⁴⁴

Profetioiden kohdalla nostetaan esille Adventtikirkossa edelleen esiintyvä painotus siitä, että profetian avulla voidaan tulkita tulevia tapahtumia. Raportissa tuodaan kattavasti esille adventistien näkemys, mutta vuoropuhelua luterilaisen ajattelun välillä ei juuri avata. Olisiko tämä nähty aiheena niin vaikeaksi, ettei sen laajempaan käsittelyyn haluttu lähteä? Toisaalta tämä onkin loogista, kun tavoitteena on löytää ensisijaisesti yhteisymmärrys Adventtikirkon asemasta protestanttisessa kirkkokentässä. Profetioiden asema ei kuitenkaan ole yhtä keskeistä kristinopissa kuin vanhurskauttamisoppi ja sakramentit.

Adventisteilla on opillisena erityispiirteenä oppi tutkivasta tuomiosta. Tutkivalla tuomiolla tarkoitetaan, että Jeesus on siirtynyt vuonna 1844 taivaassa pyhimpään suorittamaan ihmisten taivaskelpoisuuden arviointia. Luterilaiset eivät ymmärrä adventistien perusteluja tässä asiassa, mutta tunnustavat, että adventistit vetoavat raamatulliseen ja teologiseen todistusaineistoon. Adventistit vakuuttavat, ettei tämä oppi uhkaa evankeliumia. Tutkiva tuomio ainoastaan määrittää tavan, miten yleisesti hyväksytty tuomio tapahtuu ennen kuin synnit Jeesuksen tähden pyyhitään pois. Adventisteille tutkivan tuomion kauden alkaminen on oppina tärkeä koska se antaa toivoa, että Jeesuksen paluu on lähellä. Tämä oppi muodostaa myös linkin taivaan ja maan välillä sekä vahvistaa, että Jeesus on heidän välittäjä.¹⁴⁵

¹⁴⁴ LAC 2000, 20.

¹⁴⁵ LAC 2000, 21.

Tutkivan tuomion osalta raportissa esitetty loppupäätös on mielenkiintoinen. Adventtikirkko esittää Raamattuun perustuen perustelunsa tutkivan tuomion opille, johon luterilainen osapuoli toteaa, ettei pidä perustelua vakuuttavana, mutta toteaa adventistin pyrkivän perustelevaan oppinsa Raamatulla. Tässä erimielisyys yksittäisesti opista käännetään positiivisesti siihen, että jaetaan kuitenkin yhteinen näkemys siitä, että kristillinen oppi perustuu yksin Raamattuun. Tässä näkemykseni mukaan samalla todetaan luterilaisen osapuolen toimesta se, ettei tutkiva tuomio ei vaaranna kristinopin ydintä.

Kaksi erityispiirrettä lopun ajan oppiin liittyen adventisteilla käsittelee Babylonia ja pedon merkkiä. Babylon edustaa kristikunnassa lopun aikana laajasti tapahtuvaa uskosta luopumista, mikä on yhdistetty kovaan kristittyjen vainoamiseen. Adventistit ovat perinteisesti yhdistäneet pedon merkin tulevaan maailmanlaajuiseen hallitukseen, joka pakottaa kristityt viettämään sunnuntaita lepopäivänä lopunaikoina. He eivät yhdistä sitä nykyiseen sunnuntain viettoon. Erottavia tekijöitä on myös muita lopunaikoihin liittyen, mutta niitä kokoontumisessa ei käsitelty ajan puutteen vuoksi. Eskatologiassa kirkoilla on huomattavia eroja ymmärryksessä ja painotuksissa. Tästä huolimatta kirkot jakavat yhteisen uskon ja odottavat Kristuksen rukouksen toteutumista, minkä kautta hänen lapsensa yhdistyisivät hajautuneista kirkoista.¹⁴⁶

Adventtikirkon puolelta osoitetaan joustavuutta, miten sapatti ja sunnuntai näkemys eroiltaan liittyen pedon merkkiin. Sapatti viettäminen nähdään Adventtikirkolle keskeisessä kolmannen enkelin sanomassa kuitenkin keskeisenä merkinä uskollisuudesta Jumalalle. Raportissa tämä asia mainitaan, mutta kuitenkin ohitetaan siten, ettei tätä neuvottelujen kannalta ikävän voimakasta kantaa ei tuoda esille. Todetaan ainoastaan, että sunnuntain viettäminen nykyajassa ei ole luopumuksen merkki, mutta minä se todellisuudessa nähdään lopun aikoina näkökulmasta, jätetään kuitenkin kertomatta.

Suosituks

Keskustelujen aikana kirkkojen välillä tapahtui lähentymistä, vaikka opillisia erimielisyyksiä jäi ratkaisematta. Oppikeskustelujen jälkeen kirkkojen delegaatiot suosittivat, että kirkot tunnustavat yksinkertaisen kristillisen yhteyden kirkkojen välillä. Luterilaisten tulisi nähdä alkaa näkemään Adventtikirkko vapaakirkkona, ei lahkona. Tämä perustuu siihen, että adventistit harjoittava

¹⁴⁶ LAC 2000, 21.

vesikastetta kolmiyhteisen Jumalan nimeen. Augsburgin tunnustuksen artiklassa kahdeksan todetaan, että tosikristittyjä on löydettävissä muissakin kirkkoissa.¹⁴⁷

Adventtikirkon virallisissa asiakirjoissa todetaan, että on olemassa muita kristillisiä kirkkoja. Adventistien tulisi käytännön työssä tunnustaa tämä ja arvostaa muiden kirkkojen pyrkimyksiä evankelioida maailmassa. Luterilaiset ovat Adventtikirkon perusopinkohdan 15 mukaisesti tervetulleita osallistumaan ehtoolliselle Adventtikirkossa.¹⁴⁸

Tämä tunnustaminen kirkkojen välillä tapahtui laajassa mielessä eikä siinä viitata näkyvään ykseyteen millään tavoin. Tunnustamisessa viitataan teknisiin edellytyksiin dokumentteihin ja niiden määrityksiin. Näiden määrityksiin verraten todetaan, että voidaan tunnustaa toisen status kristillisenä kirkkona. Halu tunnustamiseen on selvästi siis olemassa ja toimii ajavana voimana. Näyttää siltä, että jo neuvottelun raportissakin esitettyjen tekijöiden pohjalta riittäisimmat kumppanit olisivat voineet kyseenalaistaa toistensa kristillisyyden kasteeseen, kirkkokäsitykseen, eskatologiaan, raamattukäsitykseen tai lepopäiväkysymykseen vedoten.

Kirkot näkevät Raamatun ainoana auktoriteettina kirkossa ja Kristuksen kirkonpäänä. Luterilaiset tunnustuskirjat ja Ellen G. Whiten kirjoituksen nähdään samanlaisina normista johdettuna kirjoituksena (*norma normata*). Tältä pohjalta kumpaakin kirkko kehotetaan esittämään toisen kirkon näkemykset totuudenmukaisesti heidän oman itseymmärryksen perusteella ilman tarpeetonta polemiikkia. Kirkkojen väliset raamatuntutkistelut ovat kannustettava muoto harjoittaa ekumeniaa ruohonjuuritasolla.¹⁴⁹

Kummatkin kirkot haluavat säilyttää oman identiteettinsä, mutta delegaatiot suosittavat kirkkojen välille yhteisiä toimimuotoja. Kirkot voivat toimia yhdessä kärsimyksen vähentämiseksi maailmassa. He voivat yhdessä tukea uskonnonvapauden toteutumista maailmassa. Paikalliskirkkojen tasolla voidaan järjestää pastorien välisiä tapaamisia. Suositellaan myös yhteisten rukoustapahtumien sekä raamattuseurojen kautta tapahtuvaa yhteistyötä. Kahdenvälisen oppikeskustelujen jatkamista suositellaan erityisesti liittyen lepopäivän hengelliseen ulottuvuuteen. Oppikeskustelujen raporttia tulisi levittää

¹⁴⁷ LAC 2000, 22.

¹⁴⁸ LAC 2000, 22.

¹⁴⁹ LAC 2000, 22-23.

paikalliskirkoissa, jotta kirkkojen piirissä voitaisiin laajemmin ymmärtää toisen osapuolen näkemyksiä.¹⁵⁰

Raportin jatkotoimenpiteiden suositukset ovat luonteeltaan kirkkojen välisen ruohojuuritason toiminnan lisäämistä ja keskinäisen yhteisymmärryksen kasvamiseen tähtääviä. Tämä yhdistettynä siihen, että kummatkin tunnustavat toisensa kristillisenä kirkkona on toisaalta pieni askel, mutta käytännössä merkittävä virstapylväs. Tämä verrattuna siihen, että Adventtikirkossa on nähty lahkomaisia piirteitä sekä sen opillisiin erityispiirteisiin on suhtauduttu epäilyksellä.

Darmstadt 1994

Darmstadtin neuvottelut olivat tunnusteleva kokoontuminen, mikä edelsi päätöstä kokoontua vielä myöhempisiin neuvotteluihin. Kokoontumisessa pidettiin seuraavat esitelmät:

- 1) *William G. Johnson: Seventh-day Adventists: A Profile*
- 2) *Hans Heinz: Seventh-day Adventists' Approach to the Bible*
- 3) *Erwin Buck: How Lutherans Read the Bible*

Kuvailen pidettyjä esitelmiä ja nostan analyysiin keskeisempiä teemoja. Johnson esittelee seitsemännen päivän adventistien nimen merkitystä, siihen tiivistyy kirkon painotus kristillisessä opissa. Sana adventisti viittaa Jeesuksen toisen tulemisen odotukseen. Tätä kautta adventisteille on tärkeää myös lopun aikoihin liittyvät profetiat. Seitsemännen päivän etuliite viittaa adventistien tunnusmerkellisimpään tapaan viettää lepopäivänä sapattia. Tässä korostuu heidän halunsa asettaa Jumalan käskyt ensisijalle elämässä.¹⁵¹

Adventistien historiallinen tausta heidän omassa itseymmärryksessä juurtuu vahvasti Uuden testamentin aikaan, reformaation ja myös 1800-luvun herätyksen aikaan Yhdysvalloissa. Viimeinen painottuu eniten heidän mukaan kuitenkin ulkopuolisten käsityksissä heidän historiassaan. Kirkon apokalyptinen korostus perustuu Uuden testamentin omaan korostukseen.¹⁵²

Liike tuo itse vahvasti itseään esille reformaation perillisenä, kun taas ulkopuoliset näkevät Adventtikirkon syntyhistorian 1800-luvun herätyksien aikana. Tämä on tärkeä motivaattori aloittaa keskustelut luterilaisen kirkon

¹⁵⁰ LAC 2000, 23.

¹⁵¹ LAC 2000, 26.

¹⁵² LAC 2000, 28.

kanssa, jota korostetusti pidetään reformaation perillisenä johtuen Martti Lutherin nimen esiintymisestä kirkon nimessä.

Adventtikirkossa on voimakas korostus Raamatun opiskeluun pappien ja seurakuntalaisten keskuudessa. Raamattu nähdään kirkon oppina ja kirkon omaa oppia ollaan haluttomia muodostamaan. Rinnalla kulkee kirkon vahva panostus yleiseen koulutukseen. Adventisteilla on kuitenkin tiiviit perusopinkohdat, mitkä hyvin lyhyesti tiivistävät kirkon ymmärryksen raamatunopetuksesta eri opin kohdissa kokoamalla asiaan liittyviä raamatunjakeita. Neuvottelujen aikana opinkohtia oli 27 ja nykyään niitä on 28.¹⁵³

Perusopinkohdat ovat hyvin tiiviitä noin kappaleenmittaisia, joten siten luterilaisten tunnustuskirjojen laajuus poikkeaa tästä huomattavasti. Kirjoitettuun oppiin vetoaminen saa joka tapauksessa eri merkityksen, kun luterilainen osapuoli niin tekee. Adventtikirkon tapauksessa perusopinkohdat ovat käytännössä kokoelmia raamatunjakeista ja niiden ympärille muodostettu kantava ajatus.

Adventismin korostukset kirkon toiminnassa ovat lähetystyö (laajimmin levinnyt protestanttinen kirkkokunta), profetian lahja (erityisesti Ellen G. Whiten työ), terveystyö (parantolat, tutkimus, kasvissyönti), koulutus (kirjoitushetkellä noin 5000 erilaista koulutuslaitosta), monimuotoisuus ja ykseys (yli 200 kansallisuutta, mutta samat yhdistävät uskomukset ja elämäntavat).¹⁵⁴

Keskeistä onkin ymmärtää, että Adventtikirkko tarjoaa hyvin holistisen kokemuksen seurakuntalaiselle ja heillä on yhteisiä elämäntapoja kuten kasvissyönti, mikä auttaa yhteisen identiteetin luomisessa.

Adventtikirkon organisaatorakenne on neliportainen: 1) kirkko on uskovien muodostama yhteisö, 2) paikallinen konferenssi on alueellisten kirkkojen muodostama yhteisö eli unioni, 3) paikallisten konferenssien (unioni) muodostama yhteisö laajemmalla maantieteellisellä alueella eli osasto ja 4) pääkonferenssi on ylin päättävä elin, missä kaikki osastot ovat edustettuina.¹⁵⁵

Tämä Adventtikirkon sisäisen järjestäytymisen aste on mielenkiintoista neuvottelujen näkökulmasta, koska toisaalta se on vapaakirkko eli erillään valtiosta, mutta toisaalta sen sisäisen järjestäytymisen aste on merkille pantavaa verrattuna moneen muuhun vapaakirkkoon. Se tietyllä tavalla siis muistuttaa suuria valtiokirkkoja.

¹⁵³ LAC 2000, 29-30.

¹⁵⁴ LAC 2000, 33-34.

¹⁵⁵ LAC 2000, 35.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että Suomen Adventtikirkko on unioni. Se kuuluu Trans-Euroopan osastoon, mihin kuuluu Pohjoismaat, Keski-Euroopan maat sekä Balkan. Pääkonferenssi on Yhdysvalloissa Marylandin osavaltiossa.¹⁵⁶

Adventtikirkon pääkonferenssi on todennut, että se tunnustaa kaikki toimijat, jotka pyrkivät julistamaan Kristusta ihmiselle osana maailman evankeliointia. Adventtikirkko osallistuu ekumeeniseen työhön, mutta he näkevät heillä olevan profeetallinen tehtävä levittää ymmärrystään kristillisestä sanomasta. Tässä he tunnustavat ajoittain syyllistyneensä jyrkkään ekskluvismiin. He näkevät kuitenkin kristittyjen joukon laajempänä kuin Adventtikirkko ja pyrkivät paikallistasolla yhteistyöhön.¹⁵⁷

Kirkkokunnan omien virheiden tuominen esille neuvotteluissa on omiaan avaamaan mahdollisuuden toiselle kirkolle ymmärtää toista. Tämä positiivinen lähtökohta on useasti esillä.

Heinz käsittelee esitelmässään adventistien lähestymistapaa Raamattuun. Jumalallinen ilmestys on nähtävissä luonnossa ja Raamatun kirjoituksissa. Kuitenkin ainoastaan Raamatun kautta opimme tietämään, millainen Jumala on. Raamattu on uskottava todistaja Kristuksen työstä. Koska Jumalan sana on ilmoitettu profeettojen kautta niin siinä näkyy myös heidän inhimillinen puolensa (*fragilitas humana*). Raamattu ei ole kirja luonnon ja historian toiminnasta vaan siitä on luettavissa Jumalan pelastussuunnitelma. Raamattu yksin muodostaa kristillisen opin eikä sen ulkopuolista tietoa tarvita kristillisen opin ymmärtämiseen.¹⁵⁸

Tässä toisaalta lievitetään epäilyksiä toteamalla epäsuorasti, etteivät Ellen G. Whiten kirjoitukset nauti liian korostettua tai määräävää asemaa liikkeessä. Tämän voisi kuitenkin samalla tulkita negatiiviseksi kannaksi laaja kirjoitettua oppia vastaan kuten luterilaiset tunnustuskirjat.

Adventistit eivät usko erilaisiin yleisesti esitettyihin inspiraatio-oppeihin vaan näkevät asian kuten 1500-luvun reformaattorit. Raamatun kirjoittajat nähdään Jumalan inspiroimina, mutta ei itse Raamattuun kirjoitettuja sanoja.¹⁵⁹

Yhteisymmärryksen saavuttamiseksi on keskeinen asia, että raamattukäsityksessä ollaan lähempänä toisiaan, kun Adventtikirkko tekee pesäeroa syntyhistoriansa aikaan vallinneeseen fundamentalismiin.

¹⁵⁶ Suomen Adventtikirkko 2018, Organisaatio.

¹⁵⁷ LAC 2000, 39-41.

¹⁵⁸ LAC 2000, 42-44.

¹⁵⁹ LAC 2000, 44-46.

Adventistit näkevät, ettei Raamattu voi tutkia yksin historialliskriittisillä metodeilla, tämä olisi teologian tuho ja se päättyisi olemaan yksin uskonnon historiankirjoitusta. Raamatun ymmärrys syntyy jokaisen kristityn sydämessä Pyhän Hengen vaikutuksesta. Raamatuntutkistelu ei voi tapahtua neutraalisti tai se ei ole tule oikein ymmärretyksi. Tutkistelun lähtökohdaksi tulee olettaa sen olevan Jumalan Sanaa. Kuitenkin historialliskriittinen metodi on hyödyllinen Raamatun ymmärtämiseksi sen historiallisesta kontekstista käsin.¹⁶⁰

Tässä tulee esille Adventtikirkon vahva herätyskristillinen eetos, missä korostetaan henkilökohtaisen uskon merkitystä. Luterilaisuudessa on toki vaikuttanut pietismi. Tämä henkilökohtaisen uskon korostus näkyy siinä, miten puhutaan Raamatusta.

Adventtikirkossa kuvataan sen eksegeesiä teologishistorialliseksi metodiksi tai historiallisraamatulliseksi lähestymistavaksi. Kirkossa painotetaan synkronisista tapaa lähestyä Raamattua. Tekstiä lähestytään historialliskriittisellä metodilla sisältäen tekstikritiikin, eri käännösten vaikutukset ja historialliskulttuurisen taustan selvittämiseksi. Toisaalta eksegeesi tehdään myös uskosta käsin, missä Raamatun väitteet otetaan todesta.¹⁶¹

Adventistit tunnustavat, että mytologinen kielenkäyttö on osa Raamatun todellisuutta. Tämä uhmaa inhimillistä ymmärrystä, mutta tulee ymmärretyksi uskosta käsin.¹⁶²

Erwin Buck käsittelee vuorostaan luterilaisten tapaa lukea Raamattua. Aluksi hän toteaa, ettei ole olemassa normatiivista luterilaisuutta, mutta yhdistävänä tekijänä on suhde tunnustuskirjoihin sekä Raamattuun uskon ja elämän ohjeena. Buck tuo esille esitelmässään Luterilaiseen maailmanliittoon kuuluvien luterilaisten kirkkojen konsensuksen raamattukäsityksestä.¹⁶³

Kirkkojen tapa lähestyä tässä eroaa sillä luterilaisilla tunnustuskirjat ovat selkeästi merkityksellisessä asemassa, kun Adventtikirkon 28 perusopinkohtaa ei tässä yhteydessä tuoda esille. Tämä antaa vaikutelman, että ne on muodostettu enemmän ulkoisen tarpeen sanelemana kuin päivittäiseen hartauselämän käyttöön.

Tunnustuskirjat eivät sisällä lukua Raamattu suhteen määrittelemiseksi. Raamattukäsitys ilmenee kuitenkin tunnustuskirjoja lukiessa, sillä niissä viitataan ahkerasti raamatunjakeisiin sekä niiden kumulatiivisella käytöllä rakennetaan

¹⁶⁰ LAC 2000, 46-47.

¹⁶¹ LAC 2000, 49.

¹⁶² LAC 2000, 51.

¹⁶³ LAC 2000, 58-59.

todistus yksittäisen opin puolesta. Raamatun tulkinnan keskiössä ovat kolmeperiaatetta: a) laki ja evankeliumi, b) Kristus-keskeisyys ja c) Kirjoitusten kaksinainen luonne. Luther määritteli Kristus-keskeisyyden periaatteella Uuden testamentin sisällä keskeiseksi näkemänsä kirjat kaanoniksi kaanonin sisällä. Näitä kirjoja ja kirjeitä olivat Johanneksen evankeliumi, Johanneksen ensimmäinen kirje, Roomalaiskirje, Galatalaiskirje, Efesolaiskirje ja 1 Pietarin kirje. Kuten Kristus oli samalla täysin ihminen ja täysin jumalallinen, samoin myös Raamattu on samalla täysin Jumalan sanaa ja täysin ihmisten kirjoittamaa.¹⁶⁴

Suhteessa Raamattuun kirkot selvästi eroavat siinä, että luterilaiset ovat selvästi nostaneet esille tietyt evankeliumin levittämisen kannalta keskeiset Raamatun kirjat ja kirjeet erityisasemaan. Adventtikirkossa taas osin jopa korostetaan niitä kirjoja, mitä luterilaisuudessa ei nähdä niin keskeisinä kuten Johanneksen ilmestyskirja. Kirkkojen teologian lähteiden voidaan sanoa olevan painotuksiltaan erilaiset.

Raamattu on kirjoitettu tietyssä ajassa ja paikassa, se on siis kontekstuaalinen. Tämä korostaa tarvetta Raamatun kriittisen tutkisteluun, mikä edelleen mahdollistaa sen paremman ymmärtämisen. Historialliskriittisen metodin soveltaminen Raamattuun ei riistä sen asemaa Jumalan Sanana. Esimerkiksi Luther esitti hyvin negatiivisia mielipiteitä Johanneksen ilmestyskirjaa kohtaan. Luterilaiset eivät sitoudu yksittäisiin eksegeettiseen menetelmään vaan näkevät tärkeäksi lähestyä Raamattua eri näkökulmista ja tavoin.¹⁶⁵

Buck esittelee erilaiset eksegeettiset menetelmät. Lähdekritiikin oikeutus nähdään ilmeisenä evankeliumikirjojen samanlaisista sanamuodoista käsin. Evankeliumin kirjoittajalla näyttää olleen käytössä yhteinen lähde. Redaktiokritiikin osalta luterilaiset näkevät, että kirjoittajat ovat tehneet kirjojen editointiakin Pyhän Hengen johdatuksessa. Muotokritiikin osalta nähdään, että eri tyyppisten tekstien kategorisointi voi auttaa niiden ymmärtämisessä. Strukturalismia on nähty käytettävän tekstin kirjoittajan alkuperäisen sanoman vähättelyyn, mutta toisaalta se voi auttaa löytämään hyödyllisiä rakenteellisia puolia tekstistä.¹⁶⁶

¹⁶⁴ LAC 2000, 59-62.

¹⁶⁵ LAC 2000, 62-64.

¹⁶⁶ LAC 2000, 64-66.

Luterilaisuudessaakin korostuu tekstikriittisiä menetelmiä läpikäydessä se, että Pyhän Hengen vaikutus on ollut keskeinen. Täten kirkot tässä osoittavat yhtenäistä käsitystä siitä, että Raamattua tulee kuitenkin lähestyä uskosta käsin.

Reseptioestetiikassa nähdään, että tekstin lukijan ennakoasenteet ja kokemukset vaikuttavat tekstin tulkintaan. Tämän negatiivisena puolena nähdään etäännyminen tekstin syntykontekstista. Jeesus-seminaari on esittänyt historiallisesta Jeesus traditiosta poikkeavan kuvan, missä Jeesuksen inhimillinen puoli korostuu. Tämän ei tarvitse kuitenkaan nähdä johtavan jumalallisen puolen kadottamiseen vaan sitä voi hyödyntää Jeesuksen inhimillisen puolen arvostamiseksi. Dekonstruktio nähdään ongelmallisimmaksi eksegeettiseksi menetelmäksi. Tässä nähdään vaarana se, että tekstile voidaan antaa mikä tahansa merkitys tulkitsijan mieltymysten mukaisesti.¹⁶⁷

Kirkkojen raamattukäsityksessä on paljon samaa ja oleellista on, että kummatkin vetoavat yksin Raamattuun kristillisen opin lähteenä. Kirkkojen tapa lukea Raamattua, soveltaa tutkimusmenetelmiä ja viitata siihen opissaan on poikkeava toisistaan.

Toronto 1996

Toronton kokoontumisessa pidetyt esitelmät ovat

- 1) *Jörg Rothermundt: The Lutheran Church: A Profile*
- 2) *Risto Saarinen: "Justification by Faith" in the Ecumenical Dialogues of the Lutheran World Federation*
- 3) *Angel Manuel Rodriguez: The Adventist Understanding of the Law and the Sabbath*
- 4) *Hans K. LaRondelle: The Seventh-day Adventist View of the Relationship of Justification – Sanctification - the Final Judgement*
- 5) *Erwin Buck: The Role of the Law in the New Testament*

Rothermundt tuo esitelmässään esille luterilaisen kirkon keskeisiä piirteitä. Augsburgin tunnituksen artikkelissa seitsemän tuodaan esille luterilaisuuden näkemyksen kirkkojen välisestä yhteydestä: Riittävä edellytys on, että evankeliumia saarnataan puhtaasti ja sakramentit toteutetaan Raamatun mukaisesti. Jumalanpalveluselämän muodot tai kirkkojärjestys eivät ole

¹⁶⁷ LAC 2000, 66-67.

kuitenkaan olennaisia esteitä kirkkojen yhteyden välillä. Edellä mainitut ovat uskon perusta ja usko johtaa pelastukseen.¹⁶⁸

Luterilaisten käsitys on otollinen kristillisen yhteyden määrittämiseksi, sillä se on hyvin rajattu, missä kynnyskysymyksiä on vähän, mutta ne ovat keskeisiä. Tämä fokuoituneisuus mielestäni näkyy positiivisella tavalla oppineuvottelujen aihevalinnoissa, sillä tällä tavalla voidaan estää jumiutumisen yksittäisistä opillisista kysymyksistä keskusteluun, joita voisi olla Adventtikirkon kanssa lepopäiväkysymys tai tutkiva tuomio-oppi.

Luterilaisessa kirkossa on säilynyt liturgia, mikä on lähellä roomalaiskatolista vastinetta verrattuna muihin reformaation aikana syntyneisiin kirkkoihin. Erilaisia käytäntöjä katsotaan hyväksyvästi, kunhan ne eivät ole ristiriidassa Raamatun kanssa. Liturgialla ei nähdä arvoa itsessään vaan ainoastaan siinä roolissa, että se tukee uskoa. Jumalanpalvelus sisältää selvän rakenteen, vaikka se on roomalaiskatolista jumalanpalvelusta vapaampi. Jumalanpalveluksen muodon kehittämiseksi on suuria paineita eri suuntiin (yhteiskunnalliset kysymykset, erilliset nuorisolle suunnatut, karismaattiset).¹⁶⁹

Luterilaisen kirkon rakenteet ovat muita vanhoja kirkkoja joustavimmat. Samalla kuitenkin pappisvihkimys ja sen mukana tuleva oikeus suorittaa kirkollisia tehtäviä on arvostettu. Luterilaiset eivät kuitenkaan ajattele, että ainoastaan papin välityksellä kristityillä olisi pääsy Jumalan eteen.¹⁷⁰

Kahdessa edellisessä kappaleessa korostetaan luterilaisen kirkon joustavuutta, mikä antaa tilaa sille, että näiden kirkkojen käytännöt ja jumalanpalveluselämä on erilaista. Tämä käsitellään, mutta rajataan keskeisten yhteyden kriteerien ulkopuolelle.

Luther yhdisti maallisen työn jumalalliseen kutsumukseen, mikä oli aikaisemmin yhdistetty ainoastaan luostarielämään. Hurskaus nähdään yksinkertaiseksi uskosta käsin tehtynä rakkauden tekona. Maallisen esivallan kuuntelun rajana on, jos se saisi rikkomaa Jumalaa vastaan, muutoin esivaltaa tulee kunnioittaa.¹⁷¹

¹⁶⁸ LAC 2000, 74.

¹⁶⁹ LAC 2000, 76-78.

¹⁷⁰ LAC 2000, 79.

¹⁷¹ LAC 2000, 84-85.

Luterilaisuudessa on ollut aina jännite osin reformaatiosta ja osin pietismistä käsin nousevan etiikan yhdistämisessä. Pietismissä ihannoidaan asketismia, kun taas reformaattorit näkivät nautinnoille paikan kristityn elämässä.¹⁷²

Tämä jännite antaa tilaa ymmärtää Adventtikirkon erilaista suhtautumista kristityn vapauteen ja siihen, miten Raamattua käsitellään kristillisenä elämänohjeena sekä toisaalta Adventtikirkon raittius- ja terveystietoisuutta. Luterilaisen kirkon sisälle on mahtunut samanlaista ajattelua, joten se on myös helpompaa hyväksyä. Tämä toisaalta kertoo kirkkojen erilaisuudesta. Adventtikirkossa on voimakkaammin ylhäältä johdettu hallinto, mikä ei välttämättä sallisi samanlaista moninaisuutta.

Professori Risto Saarinen käsittelee esitelmässään Luterilaisen maailmanliiton käymää keskustelua uskonvanhurskaudesta eri kirkkojen kanssa. Luterilaiset ovat käyneet 1960-luvulta alkaen ekumeeniset keskustelut Roomalaiskatolisen kirkon (1967-), Anglikaanikirkon (1970-), Metodistikirkon (1979-1984), Ortodoksikirkon (1981-), Reformoidun kirkon (1985-1989) ja Baptistikirkon (1986-1989) kanssa.¹⁷³

Luterilaiset ovat käyneet huomattavasti laajemmin oppikeskusteluja kuin Adventtikirkko ja nimenomaan keskittyen ensin perinteisempiin vanhoihin kirkkoihin sekä kooltaan suurempiin kirkkoihin. Tämä antaa luterilaiselle neuvotteluosapuolelle vakuuttavuutta lähteä neuvotteluihin, mutta toisaalta Adventtikirkon voi nähdä aikaisempiin verrattuna poikkeavana neuvottelukumppanina erityisesti opillisten korostustensa vuoksi sekä lahkolaismaineensa vuoksi.

Luterilainen maailmanliitto edustaa itsenäisiä luterilaisia kirkkoja eikä sillä ole päätäntävaltaa niiden oppiin, se siis ainoastaan antaa ekumeenisten keskustelujen perusteella suosituksia jäsenkirkoilleen. Keskustelujen onnistuminen on *satis est*-periaatteen takana, mikä tiivistyy evankeliumin puhtaaseen saarnaamiseen ja sakramenttien oikein suorittamiseen. Tätä taustaa vasten uskonvanhurskauttamisoppi on tämän keskiössä.¹⁷⁴

Yleinen periaate ekumeenisissa keskusteluissa on, että kirkot pyrkivät ensimmäisenä määrittämään suhteen sitä vanhempiin kirkkoihin eli luterilaisuuden tapauksessa roomalaiskatolisiin ja ortodokseihin. Luterilaisten ja reformoitujen välillä on yksimielisyys uskonvanhurskauttamisesta, muttei

¹⁷² LAC 2000, 86.

¹⁷³ LAC 2000, 89.

sakramenteista. Luterilaisuudessa esiintyy luontaista epäilystä pyhityskristillisyyttä kohden, mikä oli haasteena keskusteluissa metodistien kanssa, mutta yhteiseen näkemykseen uskonvanhurskauttamisopista on kuitenkin päästy. Baptistien kanssa keskustelu päättyi siihen, etteivät he päässeet yksimielisyyteen lapsikasteen oikeutuksesta, mikä estää kirkkojen välisen yhteyden.¹⁷⁵

Tässä onkin varmasti peruste, että kastetta ei käsitelty kovin laajasti adventistien kanssa käydyissä neuvotteluissa, mutta siihen otettiin kuitenkin selvästi kantaa kuitenkin nostamatta sitä kynnyksikysymykseksi. Adventtikirkko toi näkemyksensä esille, että uskon tulee edeltää kastetta. He myös totesivat, etteivät hyväksy lapsikastetta. Tätä ei kuitenkaan nostettu saavutetun yhteyden tason esteeksi, vaikka kaste onkin yksi sakramenteista.

Anglikaanikirkon kanssa keskustelut huipentuivat Porvoon julistukseen, mikä toteaa yhteisen käsityksen uskonvanhurskauttamisopista ja että kirkkojen välillä on yhteinen näkemys sakramenteista. Roomalaiskatolisten kanssa erimielisyys on liittynyt uskon ja tekojen asemaan pelastuksessa. Kirkkojen väliset näkemykset riittävän yhteyden saavuttamisella poikkeavat. Katolisuudessa ajatellaan, että tulee jakaa myös yhteinen käsitys pappeudesta ja kirkko-opista. Ortodoksisen kanssa haasteena on poikkeava tapa puhua samoista asioista.¹⁷⁶

Adventtikirkon kanssa luterilaiset kohtaavat samoja ongelmia, mitä em. keskusteluissa muiden kirkkojen kanssa on tullut vastaan liittyen kuuliaisuuteen lain edessä. Nämä aiemmat keskustelut ovat hioneet luterilaisten näkemystä. Pohjoismaisissa kansankirkoissa kristityn vapaus on ollut keskeisessä roolissa.¹⁷⁷

Luterilaiset ovat oppineet näkemään opetuslapseuden ja uuden elämän Kristuksessa niin mikä voisi mahdollistaa Adventtikirkon opetuksen ymmärtämisen suhteessa sapatin viettämiseen, ruokarajoituksiin ja lain yleiseen ymmärtämiseen. Kastekäsityksestä keskustelua ei nähdä hedelmällisenä sillä vastaavassa tilanteessa Baptistikirkon kanssa ei löydetty yhteistä näkemystä.

Keskustelun tavoitteena ei voi olla täysi yhteisymmärrys vaan enemmänkin huomattava yhteisymmärrys tai toisien näkemysten ymmärtäminen.¹⁷⁸

Rodriquez käsittelee sapattikäskyä osana kymmenen käskyn kokoelmaa perustana ihmiselämän moraalikoodistolle. Israelille annetussa laissa ajateltiin

¹⁷⁴ LAC 2000, 89-90.

¹⁷⁵ LAC 2000, 92-95.

¹⁷⁶ LAC 2000, 95-98.

¹⁷⁷ LAC 2000, 98-100.

näkyvän Jumalan rakastava luonto ja hänen pyhyytensä. Rodriquez perustelee kymmenen käskyn ainutlaatuisuuden osana juutalaista lakikokoelmaa, koska se on esimerkiksi ainut suoraan Jumalan itse antama käskykokoelma. Kymmenen käskyä erottuu moraalilakina muusta juutalaista rituaalilaista.¹⁷⁹

Kaikki käskyistä esiintyi jo ennen Siinain vuorella tapahtunutta lakitaulujen antamista Moosekselle. Sapattikäsky mainitaan jo luomiskertomuksessa. Raamatun jakeilla perustellaan Jeesuksen suhdetta kymmeneen käskyyn positiiviseksi, ainoastaan legalistinen lain seuraaminen tuomittiin. Jeesuksen nähtiin viettävän sapattia ja kohdat, missä hän suhtautuu siihen kriittisesti, nähdään liittyvän sen ympärillä oleviin tiukkoihin perinnäissäännöksiin. Ristiinnaulitsemisen jälkeen Jeesus lepäsi haudassa sapatin.¹⁸⁰

Apostolien teoista käy ilmi, että myös Paavali vietti sapattia. Tämän osalta nähdään, ettei sitä viettäneet ainoastaan juutalaiskristityt vaan myös pakanakristityt. Tämä perustuu siihen, ettei kysymyksestä ei ole keskustelua Uudessa testamentissa, joka olisi ollut luonnollista, jos osa kristityistä olisi kieltäytynyt viettämästä sapattia. Paavalin kriittinen suhtautuminen lakiin nähdään ainoastaan sen suhteessa vanhurskauttamiseen. Laki säilyy, mutta se ei kristittyä vanhurskauta.¹⁸¹

Adventtikirkossa on tulkittu Kristus lain päättäjänä ainoastaan suhteessa vanhurskauttamisoppiin ja he näkevät Paavalin olevan johdonmukainen tässä asiassa. Paavalin kriittisen sävyn suhteessa sapattiin Kolossalaiskirjeessä nähdään liittyvän ihmisten rakentamiin käytäntöihin sen ympärillä eikä Jumalan itse asettamaan sapatin pyhittämiseen.¹⁸²

Adventtikirkon esitelmässä pyritään Raamatulla perustelemaan sapatin viettäminen oikeaksi alkukirkkoon kuuluneeksi käytännöksi. Tämä tehdäänkin vaivoja säästelemättä, onhan oppikeskustelu oivallinen tapa tehdä tätä poikkeuksellista näkemystä tiettäväksi ja saada sille ymmärrystä, vaikka se neuvottelujen tavoitteen kannalta ole oleellista eli kristilliseksi kirkoksi tunnustamisen esteenä.

Kymmenen käskyä nähdään muuttumattomina ja esiintyyhän se lähes muuttumattomissa muodoissa eri Raamatun osissa. Sunnuntain vietosta pyhäpäivänä on mainintoja Raamatussa, mutta sitä ei liitetä kymmenen käskyyn

¹⁷⁸ LAC 2000, 101.

¹⁷⁹ LAC 2000, 106-108.

¹⁸⁰ LAC 2000, 109-110.

¹⁸¹ LAC 2000, 110-111.

sapatin korvaajana. Jeesuksen sovitustyön jälkeen nähdään, että lain ja evankeliumin suhde on muuttunut. Luomiskertomuksessa Jumala tarjosi rakkauden ensin ja sitten vasta ihmisen rikkomuksen jälkeen lain. Uudessa testamentissa laki osoittaa synnin ja evankeliumi ratkaisun. Lain on edelleen useampia funktiota kuten teologinen (osoittaa synnin), poliittinen (pahuuden rajoittaminen yhteiskunnassa) ja didaktinen (moraalinen ohjesääntö). Sapatin viettäminen ei ole ehto pelastukselle, mutta se muistuttaa meitä luomisesta ja pelastuksesta.¹⁸³

LaRondelle käsittelee Adventtikirkon opetusta vanhurskauttamisen ja pyhityksen suhdetta viimeiseen tuomioon. Opetus viimeisestä tuomiosta liittyy juutalaisuudessa harjoitettuun pyhäkköuhriin ja se näkyy kirkon tekemissä tulkinnoissa Danielin kirjasta ja Johanneksen ilmestyksestä.¹⁸⁴

Kristus on meidän sijaiskärsijä, mihin perustuu pelastus yksin armosta eikä ihmisen tekojen tai lain noudattamisen tähden. Adventtikirkossa hyväksytään Lutherin tulkinta uskonvanhurskauttamisopista. Tässä on keskeistä, että vanhurskauttaminen ja pyhitys tapahtuvat samanaikaisesti.¹⁸⁵

Adventtikirkon osalta on selvästi ymmärretty, että vanhurskauttamisopissa tulee päätyä yhteiseen lopputulemaan ja tämän vuoksi korostetaan kirkon sisällä olevaa arvostusta Lutherin opetusta kohtaan. Toisaalta tunnustetaan, että hyväksytään Lutherin vanhurskauttamisoppi, mutta toisaalta tässä ei esitetä pohdintaa, miten tämä yhteensovitetään adventismissä esiintyvään legalistisempaan näkemykseen.

Ellen G. White, joka nähdään Jumalan inspiroimana auktoriteettina, on myös viitannut hyväksyvänsä Lutherin tavan opettaa uskonvanhurskauttamisoppia. Hän samalla osoittaa tukeaan John Wesley'n näkemykselle, mutta samalla esittää, että pyhityslieki on mennyt liian pitkälle esittäessään uskovan jatkuvaa pyhittämistä. Hän torjuu voimakkaasti katolisen näkemyksen tekojen merkityksestä osana pelastusta.¹⁸⁶

Tämä voidaan nähdä tapana häivyttää luterilaisten epäilyksiä suhteessa Ellen G. Whiten asemaan liikkeessä ja hänen opetukseen. Linjaamalla hänet yksimieliseksi Lutherin kanssa keskeisessä kristinopissa.

¹⁸² LAC 2000, 113-114.

¹⁸³ LAC 2000, 114-116.

¹⁸⁴ LAC 2000, 122.

¹⁸⁵ LAC 2000, 123-124.

¹⁸⁶ LAC 2000, 126-127.

Toisaalta Adventtikirkossa nähdään, että pyhityksessä kasvaminen on kristityn velvollisuus. Pelastus tulee aktualisoida ja näyttää kristityn elämässä siten synnin siteiden katkeaminen. Jumalan avulla ihminen voi elää Raamatun moraalisten periaatteiden mukaisesti. Kristityn hyvät teot ovat siis lähtöisin Jumalasta. Pyhän elämän elämiseen on kaksi syytä - Kristuksen sovitustyön voima ja Kristuksen suorittaman viimeisen tuomion pelko. Viimeisellä tuomiolla tarkastetaan, onko kristitty todellisuudessa ollut Kristuksen opetuslapsi.¹⁸⁷

Luterilainen osapuoli ei yllättäen kritisoi tutkivan tuomion opetusta voimakkaammin, vaikka sen voi ajatella olevan ristiriidassa luterilaisen vanhurskauttamisopin kanssa siinä suhteessa, että ristinsovitus ei ollut ainutkertainen ja riittävä Jeesuksen työ.

Adventtikirkon opetus taivaallisesta pyhäköstä on sille erityinen. Viimeisellä tuomiolla tarkastetaan kristityn oikeus pelastukseen. Kristuksen toiminen välittäjänä kuitenkin takaa pelastuksen kaikille tosiuskoville. Lutherin uskonvanhurskauttamisoppi ja viimeinen tuomio sovitetaan siten yhteen, että viimeisen tuomion tavoitteena on ainoastaan varmistaa kristityn todellinen usko. Adventismissa siis tuodaan toinen dimensio perinteisen protestanttisen ainutkertaisen vanhurskauttamisopin rinnalle kuitenkin sitä kumoamatta.

Erwin Buck käsittelee luterilaista käsitystä siitä, miten laki esitetään Uudessa Testamentissa. Taustana todetaan, että Vanhassa Testamentissa lain noudattaminen perustui siihen, että se oli Jumalan antama. Sen seuraaminen ei määrittänyt suhdetta Jumalaan. Laki on luonteeltaan kieltävä, joten se osoittaa teot, jotka voisivat vahingoittaa suhdetta Jumalaan. Lain asema vahvistui juutalaisuudessa maanpaon jälkeen, koska se nähtiin Jumalan rangaistuksena lain rikkomisesta.¹⁸⁸

Synoptisten evankeliumin perusteella Jeesus sekä vahvisti, että vastusti lakia. Jeesus esimerkiksi rikkoi sapattilakia parantamalla sairaita sapattina. Jeesus torjuu lain tiukan mekaanisen seuraamisen. Jeesuksen opetuksesta näkee, että oikea suhde Jumalan kanssa syntyy anteeksiannon kautta. Hän useasti antaa lain rikkojalle anteeksiannon.¹⁸⁹

Kristinuskon suhde lakiin määriteltiin käänteentekevästi, kun Jerusalemin kirkon johtaja Pietari totesi Apostolien teon lukuun 15 kirjatusti, ettei kristittyjen tarvinnut seurata juutalaiseen lakiin kirjoittua tapaa miesten ympärileikkauksesta.

¹⁸⁷ LAC 2000, 128-129.

¹⁸⁸ LAC 2000, 136-137.

Pelastus tulee yksin uskosta Kristukseen. Juutalaiskristityt kuitenkin saivat jatkaa ympärileikkaus tapaansa.¹⁹⁰

Juutalaiskristillisyyden mainitseminen luterilaiselta osapuolelta voidaan nähdä pyrkimyksenä löytää keino hyväksyä Adventtikirkon opilliset korostukset kuten sapatin viettäminen. Tämä voidaan kuitenkin tehdä Raamattuun nojautuen ja alkuseurakunnan käytännönmukaisesti ja siten tarjota hyvä väylä löytää yhteinen tapa ilmaista asia.

Esitelmässä vedotaan vahvasti Paavalin käsityksiin. Kukaan ei voi toteuttaa lakia täydellisesti, mikä on sen kirous. Se osoittaa ihmisen pelastumisen mahdottomuuden omin teoin ja ohjaa Kristuksen luo. Mikä on sen siunaus.¹⁹¹

Kristittyjen suhde Jumalaan on kunnossa Kristuksen kautta. Kristityillä on pelastusvarmuus, tästä seuraa myös kuuliaisuus Jumalan käskyjä kohtaan ja hyvä eettinen elämä. Kaikki kristityn hyvät teot tapahtuvat Pyhän Hengen vaikutuksesta. Ne eivät siis ole kristityn omia hyviä tekoja.¹⁹²

Luterilainen käsitys on, ettei Uudessa testamentissa aseteta erityistä arvoa yhdellekään päivälle. Juutalaisena Jeesus on viettänyt sapattia lepopäivänään, mutta on myös toiminut sitä vastaan tarvittaessa. Kuuliaisuus Jumalaa kohtaan osoitetaan rakkauden tekojen kautta eikä yksittäisten sääntöjen noudettamisena.¹⁹³

Tämä näkemys toisaalta tuodaan pehmeästi esille, mutta samalla tehdään selväksi erilainen näkemys kuuliaisuuteen kirkkojen välillä. Kuulaisuutta arvioidaan eri tavoin, mutta tätä ei kuitenkaan nähdä rikkovan kirkkojen yhteyden tunnustamisen mahdollisuutta.

Esitelmistä käy ilmi, että kirkoilla on yhteinen näkemys vanhurskauttamisopista, vaikka kirkkojen suhtautuminen lakiin ja kristityn vapauteen sisältää erilaisia painotuksia. Sakramentit hyväksytään samoin tavoin, vaikka niihin liittyy näkemuseroja sekä käytäntö on erilainen. Erilainen suhde lakiin näkyy myös kirkkojen suhteessa pyhitykseen mitä Adventtikirkko korostaa enemmän. Adventtikirkolla on myös enemmän alkuseurakunnan esittelemiä tapoja kuten sapattilepopäivänä ja jalkojen pesu ennen ehtoollista.

¹⁸⁹ LAC 2000, 137-138.

¹⁹⁰ LAC 2000, 139.

¹⁹¹ LAC 2000, 142.

¹⁹² LAC 2000, 143-144.

¹⁹³ LAC 2000, 146-147.

Jongny 1997

Jongnyn kokoontumisessa pidetyt esitelmät:

- 1) *Ole C.M. Kvarne: The Understanding of Church Authority in Lutheran Churches*
- 2) *Angel Manuel Rodriguez: The Adventist Church and the Christian World*
- 3) *Nelson Klipp: Baptism and the Lord's Supper in Lutheran Tradition and in Present Dialogue*
- 4) *George W. Reid: The Seventh-day Adventist Understanding of Church Authority*

Ole C.M. Kvarne käsittelee esitelmässään luterilaista ymmärrystä kirkkokäsityksestä. Max Weber on todennut, että auktoriteetin lähteet ovat lainopillinen, traditio ja karisma. Weberin mukaan Raamatun profeettojen ja apostolien auktoriteetti perustui heidän karismaansa. Tämä on siirretty sakramentaalisesti papeille ordinaation yhteydessä.¹⁹⁴

Pappeutta ja heidän auktoriteetin lähettä ei käsitelty loppuraportissa eikä tätä oltu ilmeisesti nähty keskeiseksi neuvotteluissa, vaikka Adventtikirkossa on käytössä maallikkopappeja.

Luterilainen ymmärrys kirkosta rakentuu seurakunnan jumalanpalveluksen ja siellä saarnattavan evankeliumin sekä toimitettavien sakramenttien ympärille. Tarkemmin kirkkoauktoiteetti rakentuu evankeliumin, Raamatun, sakramenttien, pappeuden ja Pyhän Hengen varaan.¹⁹⁵

Ekumeenisissa neuvotteluissa luterilaiset ovat vahvistaneet, että Raamattu yksin on riittävä auktoriteetti keskeisen kristillisen opin muodostamisessa. Luterilaiset tunnustuskirjat ovat myös keskeisiä luterilaisen opin määrittämisessä niitä ovat kolme alkukirkon tunnustusta (Apostolinen, Nikean ja Athanasioksen), Augsburgin tunnustus ja Lutherin pieni katekismus. Tunnustuskirjoilla ei ole itsenäistä auktoriteettia vaan se on johdettu Raamatusta (*norma normata*). Tunnuskirjat ovat myös sidottu niiden syntyhistoriaan.¹⁹⁶

Tämä muotoilu tapa tunnustuskirjoille antaa Adventtikirkolle hyvän mahdollisuuden hyväksyä se, ettei niiden olemassaolo muodostu rajoittamaan yksin Raamattu-periaatetta. Mahdolliset tulkintaerot ovat eroja Raamatun tulkinnasta eivätkä perustu eri lähteiden olemassaoloon.

¹⁹⁴ LAC 2000, 150-151.

¹⁹⁵ LAC 2000, 152.

Luterilaisessa kirkossa auktoriteetti on jakautunut pappien lisäksi paikallisseurakunnan seurakuntaneuvostolle ja valtakunnallisen kirkon kirkolliskokoukselle. Papeille sakramentin välittäjinä on annettu oikeus antaa synnit anteeksi Jeesuksen nimeen. Tyypillinen kirkon työntekijöiden ryhmittely on piispa, papit ja diakonit.¹⁹⁷

Angel Manuel Rodriguez käsittelee esitelmässään Adventtikirkon asemaa osana maailmanlaajuista kristillistä kirkkoa. Adventtikirkko näkee itsensä reformaation perillisenä, joka jatkaa raamatullisten totuuksien levittämistä erityisesti Danielin kirjana ja Johanneksen ilmestyskirjaan liittyen. Ilmestyskirjan lukujen 12-14 kuvaus on keskeinen Adventtikirkon itseymmärrykselle.¹⁹⁸

Nämä apokalyptiseen kirjallisuuteen perustuvat lopun ajan tulkinnat ovat keskeinen osoitus Adventtikirkon erilaisesta tavasta lukea Raamattua. Toisaalta ne voivat kertoa myös erilaisesta perimätiedosta, mikä vaikuttaa edelleen kirkkojen tekemiin tulkintoihin. Tämä perimätieto on haastavaa ekumeenisen oppineuvottelun näkökulmasta, sillä se ei välttämättä näy virallisissa lähteissä kuten Adventtikirkon 28 perusopinkohtaa.

Kertomuksessa lohikäärme vainoaa ja hyökkää Jumalan lasten (jäännöksen) kimppuun. Jeesus Kristus karitsana suojelee jäännöstä ja kertomus päättyy Jeesuksen paluuseen maan päälle. Lohikäärme vainoaa kirkko 1260 päivää, jonka päätteeksi on jäljellä enää uskollinen jäännös. Adventtikirkko näkee itsensä osana jäännöstä, mutta tunnustavat että siihen kuuluu kristittyjä myös muista kirkoista. Adventtikirkossa on perinteisesti yhdistetty Jumalasta luopuminen Babylonin käsitteeseen ja tämä on edelleen liitetty paavin johtamaan Roomalaiskatoliseen kirkkoon. Pedon merkin otattaminen on liitetty sunnuntain viettämiseen lepopäivänä, mutta nykyään on tunnustettu, että luopuminen on jotain laajempaa eikä sunnuntain viettäminen lepopäivänä tarkoita, että kristitty on ottanut pedon merkin.¹⁹⁹

Adventtikirkon tulkinta itsestään keskeisenä osana lopun aikojen jäännösseurakunta, kun muu kristikunta elää luopumuksessa on keskeinen haaste ekumeenisen keskustelun kannalta. Adventtikirkon puolelta ei juuri perusteltu, miksi nykyään ei enää ajatella, että he edustaisivat ainoata jäännöstä vaan muutkin

¹⁹⁶ LAC 2000, 155-158.

¹⁹⁷ LAC 2000, 161-162.

¹⁹⁸ LAC 2000, 168.

¹⁹⁹ LAC 2000, 169-175.

kirkot hyväksytään. Kysymyksesi jää, että mitä todellista muutosta Adventtikirkon teologiassa on tapahtunut.

Nelson Klippin esitelmä käsittelee luterilaista näkemystä kasteesta ja ehtoollisesta. Luterilaisille yhteinen ymmärrys kahdesta sakramentista – kasteesta ja ehtoollisesta – on erityisen merkityksellinen. Näkemyksenä korostuu Luterilaisen maailmanliiton edustamien luterilaisten kirkkojen kanta.²⁰⁰

Kaste on Jumalan pelastava teko, vaikka se on ihmiskäsin suoritettu. Kasteessa välittyy armo ja se tulee ottaa uskossa vastaan. Sen voi nähdä uutena syntymänä. Luterilaiset erottuivat katolisen kirkon kannasta reformaation aikana siinä, että sakramentti toimisi mekanistisesti. Luterilaiset edellyttivät, että siihen tulee liittyä usko. Kasteen hyödyt (syntien anteeksianto, pelastus) saa vastaan uskon kautta. Anabaptistien kanssa Lutherilla oli näkemysero. Kirkko on samanaikaisesti vanhurskautettujen ja syntisten paikka. Kaste ei tee kenestäkään synnitöntä.²⁰¹

Kastekysymyksessä kirkot ovat eri puolilla näkemyksiä. Toisaalta luterilaiset kirkot tuovat esille, että kasteen edellytyksenä on usko. Tämä tuo näkemyksiä lähemmäksi ja erottaa mielikuvissa kastenäkemyksen erot enemmän menettelytapaeroksi.

Katumus nähdään paluuna kasteeseen ja uudelleenkastaminen ei ole siten mahdollista. Konfirmaatio on opetuksen jälkeen tapahtuva kasteen vahvistaminen. Luther ei perustanut lapsikasteen kannatustaan Raamatun teksteihin, mutta näki sen olevan raamatullisen teologian mukaista. Kaste on Jumalan lahja. Kasteen oleelliset elementit ovat tarkoitus kastaa, kasteen suorittaja, kolmiyhteisen Jumalan nimeen kastaminen ja luonnon veden käyttäminen.²⁰²

Kastetta pidetään yhdistävänä tekijänä ekumeenisissa keskusteluissa, koska kirkoilla on pääsääntöisesti siitä yhtenevä näkemys, minkä vuoksi se harvoin nousee keskeiselle sijalle keskusteluissa. Tästä poikkeuksena luterilaisten ja baptistien välinen oppikeskustelu. Baptistit eivät tunnusta lapsikastetta koska siinä kastettava ei vastaanota uskova. Tämä siitä huolimatta, että yhteinen näkemys on siitä, että kaste on lähtöisin Jumalan aloitteesta ja Pyhän Hengen toiminta on ratkaisevaa. Ihminen ainoastaan vastaanottaa kasteen. Luterilaiset näkevät

²⁰⁰ LAC 2000, 181.

²⁰¹ LAC 2000, 181-183.

²⁰² LAC 2000, 183-184.

uskovien kasteen yleisyyden Raamatussa johtuvan siitä, että tuolloin elettiin vahvaa lähetysaikakautta, kun uutta kirkko rakennettiin.²⁰³

Tämä on osaltaan hyvä tapa nähdä kastenäkemuserot. Nämä näkemykset ovat kehittyneet suhteessa erilaiseen tilanteeseen kristillisessä kirkossa. Adventtikirkko on pysynyt kristinuskon synnyn tilanteessa, missä luonnollisesti pääasiassa kastettiin aikuisia. Luterilainen kirkko on puolestaan katsonut, miten raamatulliseen opetukseen perustuen voidaan soveltaa kastetta kristillisen kirkon vakiinnuttua.

Lutherin ehtoolliskäsitys muotoutui vahvasti vastakkain asettelussa roomalaiskatolisen kirkon kanssa. Ehtoollinen on Jumalan toimintaa eikä papin tai vastaanottajan epäusko kumoa sakramenttia. Luterilaiset säilyttivät näkemyksen, että viini ja leipä ovat Jeesuksen todellinen veri ja ruumis. Se on mysteeri.²⁰⁴

Reformoitujen kanssa keskustelussa nousi perinteinen ongelma, että reformoidut näkevät Kristuksen todellisen läsnäolon ehtoollisessa liian materialistisena ja mystisenä. Ehtoollinen nähdään enemmän symbolisena.²⁰⁵

Baptistien ja luterilaisten välillä saavutettiin yhteinen näkemys, että ehtoollinen kuuluu uuteen liittoon ja on kristittyjen välisen yhteyden harjoittamisen muoto. Yksittäisistä näkökulmista on yhtenevä näkemys. Toisaalta Kristuksen läsnäolosta ei ole muuta yksimielisyyttä kuin että Kristus on jollain tavoin läsnä.

Koska luterilaisella kirkolla on taustalla ollut keskustelut baptistien kanssa niin tämän vuoksi ehtoolliskysymys on ilmeisesti ohitettu melko nopeasti. Päädytään ainoastaan toteamaan, että ehtoollisessa on läsnä vahva hengellinen ulottuvuus. Edes yhtenä sakramenttina tästä selvästä näkemuserosta huolimatta siitä ei olla tehty kynnyskysymystä kristilliseksi kirkoksi tunnustamisessa, kunhan ehtoollisen perusfunktio kristityn elämässä ymmärretään samalla tavalla.

George W. Reid kuvaa esitelmässään adventistien kirkkokäsitystä. Adventtikirkon organisointitapa juontaa juurensa siihen, että kirkko nähdään yhtenä organisaationa mihin maantieteellisesti hajallaan olevan seurakunnat kuuluvat. Evankeliumissa Matteuksen mukaan löytyy viittaus, missä Jeesus puhuu kirkosta hänen kirkkonaan. Tämä nähdään korostavan sitä, ettei kirkko ole vaan

²⁰³ LAC 2000, 185-189.

²⁰⁴ LAC 2000, 189-191.

²⁰⁵ LAC 2000, 194-196.

sosiaalinen konstruktio. Adventtikirkossa pyritään hyödyntämään Uuden testamentin antamaa kuvaa kirkosta nykyajan kirkko hallinnoissa.²⁰⁶

Adventtikirkossa vaikutti alussa vahva vastustus jäykän kirkkohallinnon rakentamista vastaan. Paikallisseurakunta nähtiin riittäväksi hallinnolliseksi yksiköksi. Kirkon laajenemisen myötä perustettiin ensin ylin hallinnollinen taso eli pääkonferenssi vuonna 1863 ja myöhemmin sen alapuolelle unionit vuonna 1903. Paikallisseurakunnalla on kuitenkin edelleen vahva itsenäisyys ja sitä johtaa vanhimmat, joiden tukena on konferenssin palkkaama pappi.²⁰⁷

Pyhän Hengen lahjoista kielilläpuhuminen ei ole aktiivisessa käytössä Adventtikirkossa, mutta kirkossa hyväksytään, että ne tulevat Pyhältä Hengeltä. Ellen G. Whiten tuotanto nähdään profetian lahjan kautta. Kuten Raamatussakin profeetat välittivät Jumalalta viestin. Whitella ei ollut virallista asemaa, mutta kirkko maksoi hänelle pastorin palkkaa vastavan summan, jotta hän voisi keskittyä kirjoittamiseen täysiaikaisesti.²⁰⁸

Tässä tuodaan tärkeänä asiana esille, ettei Ellen G. Whitella ole siinä mielessä erityisasemaa Adventtikirkossa, että se ohjaisia teologiaa ohi Raamatun. Toisaalta se, ettei kielillä puhuminen ei ole vahvasti läsnä seurakunnan arjessa saa kirkon näyttämään helpommin lähestyttävältä vanhojen kirkkojen näkökulmasta.

Esitelmissä käytiin syvällisemmin kirkkojen välistä näkemyseroa kastekysymyksessä ja nähtiin, että näkemykset eroavat merkittävästi. Kasteen merkitys kuitenkin nähtiin samalla tavoin ja kummatkin kirkot totesivat kasteen edellyttävän uskoa. Ehtoolliskysymyksessä kirkolla on erilaisia, mutta kummatkin näkevät siinä hengellisen ulottuvuuden. Kirkkojen rakenteet ovat erilaisia, mutta sitä ei nähdä toisen kirkon tunnustamisen kannalta ongelmalliseksi. Tunnustuskirjat ovat luterilaisuudessa paljon käytetympiä kuin Adventtikirkon virallinen kirjoitettu oppi, mutta kummatkin vetoavat yksin Raamattuun ylimpänä ohjeenaan.

²⁰⁶ LAC 2000, 201-204.

²⁰⁷ LAC 2000, 205-206.

²⁰⁸ LAC 2000, 209-211.

Cartigny 1998

Cartignyn kokoontumisessa pidetyt esitelmät:

- 1) *Hans Heinz: Eschatology in the Adventist Faith*
- 2) *Jon Paulien: Eschatology and Adventist Self-understanding*
- 3) *William H. Shea: Seventh-day Adventist Teaching on the Judgement*
- 4) *Jörg Rothermundt: Eschatology in the Lutheran Perspective*
- 5) *Erwin Buck: Interpretation of Biblical Apocalyptic Literature*

Hans Heinz käsittelee esitelmässään Adventtikirkon näkemystä eskatologiaan. Adventistit pitävät tärkeänä opetusta lopun ajoista ja siihen liittyvistä viimeisistä tapahtumista ennen Jeesuksen paluuta. Eskatologia on keskeinen kristillinen oppi koska se pitää sisällään lupauksen tulevasta uuden maan ja taivaan perustamisesta.²⁰⁹

Tämä painopiste kirkkojen välisessä opetuksessa on selvä, mutta ei ole samalla tavalla selvää, että sen tulisi olla kirkkoja erottava tekijä. Kirkot suhtautuvat eri tavoin kykyynsä tulkita Raamatun apokalyptista kirjallisuutta tai toisaalta tarpeeseen tulkita niitä ennakoiden tulevia tapahtumia. Toisaalta keskeistä on kuitenkin suhteessa pelastushistoriaan, että kirkoilla on lähellä toisiaan olevat näkemykset.

Jeesuksen keskeinen saarnaamisen aihe oli, että Jumalan valtakunta on lähellä. Tämä tarkoittaa aikaa, milloin Jumala hallitsee suvereenisti. Jumalan valtakunta on osin täällä ja osin tulevaisuudessa. Jeesuksen työ maan päällä osaltaan ilmensi sitä. Tätä jännitettä tulevaisuuden kanssa on apokalyptinen kirjallisuus keskeisellä sijalla meille valottamassa.²¹⁰

Apokalyptisessa kirjallisuudessa kerrotaan merkkejä ja aikoja, mitkä osoittavat Jeesuksen toisen tulemisen. Näitä sanotaan Messiaan jalanjäljiksi. Näiden merkkien perusteella ei voida kuitenkaan tietää todellista aikajanaa, joten kaikkien historian sukupolvien on pitänyt varautua Jeesuksen pikaiseen paluuseen tutkien merkkejä. Apokalyptinen profetia on mahdollista tunnistaa varmasti ainoastaan jälkikäteen. Lopun aikojen ulkoisia merkkejä ovat sota, luonnonkatastrofit ja opetuslapsiin kohdistuva vaino.²¹¹

Tärkeää on, että Adventtikirkko tuo selvästi esille nykyään, että profetia on ainoastaan mahdollista varmasti tunnistaa jälkikäteen. Raamatun apokalyptisen

²⁰⁹ LAC 2000, 216.

²¹⁰ LAC 2000, 217.

kirjallisuuden pohjalta ei voi siis ennustaa tulevaisuutta varmuudella. Tästä kirkot ovat samaa mieltä, mikä toisaalta mahdollistanee adventistien tekemät tulkinnat luterilaisen kirkon silmissä.

Adventtikirkko rinnastaa itsensä alkukirkkoon suhtautumisessaan lopunaikoihin. Tässä tarkoitetaan kirkkoa, jonka fokus on pelastushistorian päättymisessä ja siihen johtavissa tapahtumissa. Jeesuksen pikaisen toiseen paluun odotus on koko Adventtikirkon olemassaolon oikeutus.²¹²

Tämä korostus tarkoittaa, että Adventtikirkko on toisaalta vahvasti kiinni alkuseurakuntaan monissa kristillisen elämän käytännöissään ja toisaalta tulevaisuuden kiihkeässä odottamisessa. Se siis elää näin katsottuna sekä menneisyydessä, että tulevaisuudessa.

Jon Paulien esitelmässä poraudutaan eskatologian merkitykseen adventistien itseymmärryksessä. Johanneksen ilmestyskirjan on tärkeä Adventtikirkon silmissä, kun taas Luther näki sen toissijaiseksi arvoltaan. Adventtikirkon teologiassa Jeesuksen ensimmäinen sekä toinen tuleminen muodostaa historiallisen aikajanan, missä vanha ja uusi aika ovat limittäin. Ristinsovituksen jälkeen alkoi uusia aika ja samalla on vanha synnin alla oleva maailma edelleen olemassa, kunnes Jeesus tulee takaisin toisen kerran.²¹³

Esitelmässä tuodaan esille, että luterilaisuudessa Danielin kirja ja Johanneksen Ilmestyskirja nähdään, kuten muukin apokalyptinen kirjallisuus, tapahtumien jälkeen kirjoitettuna profetiana. Adventistit taas näkevät, että nämä kirjat ovat todellista Pyhän Hengen profetiaa, mikä on kirjoitettu ennen tapahtumia.²¹⁴

Adventtikirkko tulkitsee Johanneksen ilmestyskirjan lukua 13 niin, että merestä nouseva peto on paavi ja maalla oleva peto on Yhdysvallat, joka hallitsee laajoja alueita kuten paavi teki aikoinaan historiassa. Lopullisessa taistelussa jäännöksen kohtaa nämä lohikäärmeen rinnalla. Keskeistä tämän luvun ymmärtämisessä on, että lopun aikoina on paljon petosta minkä vuoksi on vaikea nähdä ovatko asiat lähtöisin Kristuksesta vai Saatanasta. Jumalan sanan avulla kristitty voi ymmärtää asiat tämän petoksen keskellä.²¹⁵

Adventtikirkko esittää lopun ajan tulkintansa avoimesti, vaikka on tiedossa, että luterilaisessa kirkossa suhtaudutaan niihin kriittisesti. Tämä on tärkeä

²¹¹ LAC 2000, 219-220.

²¹² LAC 2000, 225-226.

²¹³ LAC 2000, 237-238.

²¹⁴ LAC 2000, 238-239.

oppineuvottelujen legitimitetin saavuttamiseksi kirkon jäsenkunnan keskuudessa. Neuvottelujen toivotaan menevän hyvin, joten se voisi muodostaa kiusauksen jättää vaikeat ja kiusalliset aiheet käsittelemättä. Perusteltua on kuitenkin ne tuoda esille avoimesti, ettei kummankaan kirkon itseymmärryksen nähdä vaarantuvan. Tämän vuoksi oppineuvotteluissa on hyvä olla kirjalliset esitelmät, missä kumpikin osapuoli voi tuoda vapaammin omat näkemyksensä esille. Loppuraportissa näistä on keskeisten kysymyksien osalta muodostettu yhteinen näkemys, mikä mahdollistaa toistensa kristilliseksi kirkoksi tunnustamisen. Lopun ajan tulkinnat on voitu pitää aiheena, jonka osalta voidaan ainoastaan mainita poikkeavat näkemykset tekemättä siitä neuvottelujen kannalta haitallista sovittamatonta ristiriitaa.

William H. Shea esitelmöi adventistien näkemyksestä tuomion osalta. Adventtikirkossa nähdään kristillisten kirkkojen konsensus suhteessa tuomioon liian lievänä, kun taas alkukirkossa oli todellisella tavalla selvää, että Jeesus tulee takaisin tuomitsemaan eläviä ja kuolleita. Tässä he viittaavat Hippolytuksen ja Tertullianuksen ajatteluun sekä useisiin alkukirkossa olleisiin uskontunnustuksiin.²¹⁶

Reformaation aikana tämä ajatus tulevasta tuomiosta oli vahvasti mainittu mm. Augsburgin tunnustuksen artiklassa kolme, Vähä Katekismuksessa ja Westminsterin tunnustuksessa. Esitelmässä tuodaan esille tuomion raamatulliset juuret Vanhassa ja Uudessa testamentissa sanojen merkityksen ja raamatunjakeiden esimerkkien kautta.²¹⁷

Uuden Testamentin pohjalta muodostuu kuva tuomiosta puolueettomana arviointina. Tuomiossa tehdään arviointi hyvän ja pahan välillä. Ihmiset valitsevat tuomionsa sen kautta, mikä heidän suhteensa on Jeesukseen. Arvioinnin lopputuloksena voi olla henkilölle negatiivinen tuomio. Vanhurskailla tuomio voi olla positiivinen. Negatiiviseen tuomioon liittyy rangaistus. Positiiviseen tuomioon liittyy vapautus.²¹⁸

Positiivinen tuomio nähdään perintönä, joka on jo aikaisemmin päätetty. Päätökset on tehty taivaassa ja siellä pyhimässä temppelissä. Tuomio on esitetty apokalyptisissä kirjoissa kuten Danielin kirja ja Johanneksen ilmestyskirja. Näiden sisältämiin profetioiden toteutumiseen suhtaudutaan kahdella eri tavalla.

²¹⁵ LAC 2000, 248-251.

²¹⁶ LAC 2000, 254-255.

²¹⁷ LAC 2000, 255-256.

²¹⁸ LAC 2000, 262.

Toinen näkökulma näkee ne jo toteutuneeksi historiassa, kun taas Adventtikirkon näkemyksen mukaan ne on osin toteutunut historiassa, osin nykypäivänä ja osin tulevaisuudessa.²¹⁹

Adventtikirkon esitelmässä esitetään hyvin yksityiskohtaisia profetioiden tulkintoja Danielin kirjan lukujen 2, 7, 8 ja 11 perusteella yhdistäen ne eri valtioihin ja esittämällä niistä laskettuja ajanjaksoja tapahtumille.²²⁰

Tämä kertoo, miten Adventtikirkko suhtautuu neuvotteluihin. Toisaalta halutaan pitää tiukasti kiinni omasta itseymmärryksestä ja opillisista erityispiirteistä. Tämä tavoite on riskinä pyrkimyksessä tulla tunnustetuksi osana kristillistä yhteisöä ilman lahkolaisuuden leimaa.

Jörg Rothermundt käsittelee eskatologiaa luterilaisesta näkökulmasta. Luterilaisuudessa vanhurskauttaminen nähdään eskatologisesti. Vanhurskas ihminen on jo uusi luomus ja on päässyt paratiisiin. Kummatkin Luther ja Paavali puhuvat vanhurskauttamisesta eskatologiseen sävyyn. Vanhurskaudemme ei ole kuitenkaan täydellistä vasta kun ylösnousemuksessa.²²¹

Lutherin apokalyptisessa ajattelussa oli keskeistä paavin näkeminen Antikristuksena. Hän odotti viimeistä tuomiota ja vapautusta Antikristuksen vaikutuksen alla olemisesta. Hän kuitenkin keskittyi elämään maapallolla tässä ja nyt kehittäen elämää paremmaksi kaikille. Hän tosin sanoen ei uskonut millenarismiin, missä odotetaan suuren yhteiskuntamuutoksen tuloa. Pikainen Jeesuksen takaisintulo ei ollut keskiössä valtavirta luterilaisuudessa vaan odotettiin tulevaa päivää, kun Jeesus herättää uskovat kuolleista.²²²

Myös luterilaisuudessa on laskettu historiallisesti ajanjaksojen pituuksia. Martti Lutherin ja Johann Carionin mukaan maailman kestää 6000 vuotta. Ajan jakso Adamista Aabrahamiin kesti 2000 vuotta, Aabrahamin ajoista helluntaihin 2000 vuotta ja vielä 2000 vuotta siihen, että Jeesus palaa takaisin maan päälle. Luther kuitenkin samalla korosti, ettei ihminen voi laskea tulevien tapahtumien ajan jaksoja. Luterilaisen pietismin keskuudessa raamatullisia ilmoituksia ajan jaksoista on laskettua tarkemminkin.²²³

Tämä on hyvä tapa ekumeenisessa oppineuvottelussa tuoda oman kirkon aikaisempia virhearviointeja esille, mikä auttaa ymmärtämään ja samaistumaan neuvottelun toiseen osapuoleen, jolla on edelleen samansuuntaisia taipumuksia.

²¹⁹ LAC 2000, 262-265.

²²⁰ LAC 2000, 265.

²²¹ LAC 2000, 276-277.

²²² LAC 2000, 278-280.

Erwin Buck käsittelee esitelmässään luterilaista tulkintaa Raamatun apokalyptisesta kirjallisuudesta. Aluksi osoitetaan, että Johanneksen ilmestyskirjan ja Raamatun ulkopuolisten apokalyptisten kirjoitusten kanssa on paljon yhteneväisyyksiä. Se oli siis alkukirkon aikana yksi kirjallisuuden muoto.²²⁴

Apokalyptisessa kirjallisuudessa on keskeistä hyvän ja pahan välinen taistelu. Jumala sallii pahan väliaikaisen läsnäolon maapallolla. Apokalyptiseen kirjallisuuteen liittyy näyt. Näyt vahvistavat jo entuudestaan tunnettuja asioita esimerkiksi vahvistaen Jumalan pyhyyttä. Näyissä symbolit ovat vahvasti läsnä, jotkut näistä ovat yksiselitteisiä, mutta monesti ne ovat tulkittavissa usealla tavalla kuten esimerkiksi mitä Babylonilla tarkoitetaan.²²⁵

Apokalyptisen kirjallisuuden yleisö on yhtä lailla aikalaiset, mutta myös tulevat sukupolvet. Yleensä niissä oli siihen aikaan liittyvän ongelman kommentaaria. Näiden kirjojen kirjoittajilla ei ollut tavoitteena ennustaa tulevaisuutta tämä selviää itse tekstistä käsin. Teologinen ongelma, mikä tulevaisuuden ennustamisesta seuraisi on, että silloin se olisi myös ennalta määrätty.²²⁶

Tyypillinen tilanne oli myös, että tapahtumia ennustavat kirjoitukset kirjattiin vasta itse tapahtumien jälkeen. Tyypillistä teksteille on, että kirjoittajat rinnastavat omien aikojensa tilanteen lopun aikoihin.²²⁷

Johanneksen ilmestyskirjan rakenteessa on paljon rinnakkaisuutta. Sama tarina kerrotaan useamman kerran eri näkökulmista.²²⁸

Luther oli negatiivinen Johanneksen ilmestyskirjan asemaan osana Raamattua, mutta samalla hän käytti sitä hyväkseen osana hyökkäystä paaviutta vastaan. Hän tulkitsee kirjassa esiintyvää kuvakieltä ja symboleita epäjohdonmukaisesti. Hän käyttää siis kirjaa retorisesti ja hyödyntää omien tavoitteiden ajamiseen. Toisaalta pääsääntöisesti luterilaiset ovat laiminlyöneet Johanneksen ilmestyskirjan rakentavan hyödyntämisen.²²⁹

Nelson Kilpp esitelmöi luterilaisten tulkinnasta suhteessa Danielin kirjaan. Luterilaisuudessa suhtaudutaan yleisesti skeptisesti apokalyptiseen kirjallisuuteen, sillä niiden perusteella kristityillä liikkeillä on taipumusta korostaa jotakin tekijää

²²³ LAC 2000, 282.

²²⁴ LAC 2000, 291-292.

²²⁵ LAC 2000, 292-293.

²²⁶ LAC 2000, 294-295.

²²⁷ LAC 2000, 296-297.

²²⁸ LAC 2000, 298.

tai tapahtumaa osana eskatologiaa. Luterilaiset on torjuneet millennialismin esittämän ajatuksen tuhatvuotisesta valtakunnasta maan päällä lopun aikoina.²³⁰

Danielin kirjaa avataan Lutherin tulkintojen kautta. Pienen sarven Luther yhdisti paaviin ja toisaalta Antiokhos IV Epifanekseen.²³¹

Luther yhdisti Danielin kirjan neljä valtakuntaa perinteisen tulkinnan mukaisesti Babyloniaan, Persiaan, Kreikkaan ja Roomaan.²³²

Lutherille kuitenkin Danielin kirja oli pääasiassa kertomus esimerkillisestä elämästä uskossa. Israelilaisen viisauden ohjaamana Daniel toimi vanhurskaasti. Tämä antaa myös voimia nykyään vainotuille kristityille elää oikeamielisesti.²³³

Tässä tulee selvästi luterilaisen kirkon negatiivinen suhtautuminen apokalyptisen kirjallisuuden käyttämiseen tulevaisuuden ennustusten tekemiseen ja toisaalta, miten ne nähdään enemmänkin kristittyä yksilönä puhuttelevana hartauskirjallisuutena.

Moderni luterilainen tulkinta Danielin kirjasta eroaa Lutherin näkemyksestä. Kirjaa tutkitaan historialliskriittisen metodin avulla ja huomataan, että tehdyt tulkinnat ovat vääriä eikä ole hedelmällistä pyrkiä laskemaan kirjan avulla ajanjaksoja.²³⁴

Adventtikirkossa ollaan huomattavasti kiinnostuneempia ja rohkeampi tekemään tulevia lopun aikoja koskevia tulevaisuuden ennustuksia. Kummassakin kirkossa niitä on historiassa tehty hyvinkin tarkkaan vuosien tarkkuudella, mutta kummatkin ovat tästä luopuneet. Raamatun apokalyptinen kirjallisuus on keskeisessä osassa Adventtikirkon erityisoppeja ja siten myös sen itseymmärryksessä. Toisaalta oppineuvotteluissa eskatologiaa ei nostettu keskeiseksi kynnyskysymykseksi, vaikka sitä käsiteltiin laajasti.

²²⁹ LAC 2000, 302-303.

²³⁰ LAC 2000, 308.

²³¹ LAC 2000, 309.

²³² LAC 2000, 311.

²³³ LAC 2000, 312.

²³⁴ LAC 2000, 312-313.

Loppukatsaus

Työni kuvaa seitsemännen päivän adventistien ja luterilaisten välisiä oppikeskusteluja vuosina 1994-1998. Nämä keskustelut sijoitetaan laajempaan asiayhteyteen osana adventistien ekumeenista toimintaa ja niitä lähestytään adventistien erityispiirteiden näkökulmasta. Keskeisellä sijalla on tutkia, miten Adventtikirkon opillisia erityispiirteitä, kuten tutkiva tuomio, sapattilepopäivänä ja lopun ajan ennustukset, käsitellään oppineuvotteluissa. Toisaalta oppineuvotteluissa on osapuolina kaksi ekumeenisilta lähtökohdiltaan erilaista kirkkoa. Luterilainen osapuoli on käynyt paljon neuvotteluja ja on suhtautunut positiivisesti kristillisten kirkkojen ykseyden rakentamiseen. Adventtikirkko on pienempi kirkko, joka on nähty lahkomaisena ja on itsekin tietoisesti korostanut oman sanomansa tärkeyttä kristillisen kirkkojen ykseyden sijaan.

Taustaluvussa avasin Adventtikirkon syntyhistoriaa Amerikassa 1800-luvun herätyksen aikana sekä sen keskeisten toimijoiden taustoja sekä tuomia painotuksia adventtiliikkeeseen. Tuon esille adventistien keskeisiä oppeja sekä tarkastelen adventismissa arvostetun Ellen G. Whiten elämää ja ajatuksia.

Adventtikirkon ja Luterilaisen maailmanliiton välisten oppineuvottelujen asettamiseksi kontekstiin käyn läpi Adventtikirkon aikaisempia ekumeenisia oppineuvotteluja, mitä on käyty erityisesti evankelikaalisten kanssa. Nämä ovat osa oppimisprosessia ja oman opin tarkempaa määrittämistä, mikä on osaltaan mahdollistaan oppineuvottelut luterilaisten kanssa. Adventtikirkon opillinen toiminta on henkilöitynyt vahvasti Bert B. Beachin ja William G. Johnsonin toimintaan ja positiiviseen asennoitumiseen ekumeenista toimintaa kohtaan.

Luterilaisten ja adventistien välillä vuonna 1994-1998 pidettyjen oppineuvottelujen aineisto käydään systemaattisesti läpi referoiden sitä keskeisiltä osilta sekä analysoiden sitä kiinnostavilta osiltaan. Oppineuvottelut rakentuvat neljästä erillisestä tapaamisesta, minkä perusteella on laadittu loppuraportti perusteluineen, johtopäätöksineen sekä suosituksineen.

Kirkkojen raamattukäsityksessä on paljon samaa ja oleellista on, että kummatkin vetoavat yksin Raamattuun kristillisen opin lähteenä. Kirkkojen tapa lukea Raamattua, soveltaa tutkimusmenetelmiä ja viitata siihen opissaan on poikkeava toisistaan.

Kirkoilla on yhteinen näkemys vanhurskauttamisopista, vaikka kirkkojen suhtautuminen lakiin ja kristityn vapautteen sisältää erilaisia painotuksia. Sakramentit hyväksytään samoin tavoin, vaikka niihin liittyy näkemyseroja sekä

käytäntö on erilainen. Erilainen suhde lakiin näkyy myös kirkkojen suhteessa pyhitykseen mitä Adventtikirkko korostaa enemmän. Adventtikirkolla on myös enemmän alkuseurakunnan esittelemiä tapoja kuten sapattilepopäivänä ja jalkojen pesu ennen ehtoollista.

Kastekysymyksessä näkemykset eroavat merkittävästi. Kasteen merkitys kuitenkin nähtiin samalla tavoin ja kummatkin kirkot totesivat kasteen edellyttävän uskoa. Ehtoolliskysymyksessä kirkolla on erilaisia, mutta kummatkin näkevät siinä hengellisen ulottuvuuden. Kirkkojen rakenteet ovat erilaisia, mutta sitä ei nähdä toisen kirkon tunnustamisen kannalta ongelmalliseksi. Tunnustuskirjat ovat luterilaisuudessa paljon käytetympi kuin Adventtikirkon virallinen oppi, mutta kummatkin vetoavat yksin Raamattuun ylimpänä ohjeenaan.

Adventtikirkossa ollaan huomattavasti kiinnostuneempia ja rohkeampi tekemään tulevia lopun aikoja koskevia tulevaisuuden ennustuksia. Kummassakin kirkossa niitä on historiassa tehty hyvinkin tarkkaan vuosien tarkkuudella, mutta kummatkin ovat tästä luopuneet. Raamatun apokalyptinen kirjallisuus on keskeisessä osassa Adventtikirkon erityisoppeja ja siten myös sen itseymmärryksessä. Toisaalta oppineuvotteluissa eskatologiaa ei nostettu keskeiseksi kynnyskysymykseksi, vaikka sitä käsiteltiin laajasti.

Loppuraportissa päädytään suosittamaan, että kirkot tunnustavat toisensa kristillisinä kirkkoina koska yksimielisyys on evankeliumista ja sakramenteista saavutettu. Samalla tuodaan esille, että kirkot ajattelevat vahvasti eri tavoin monesta asiasta. Kirkot ovat perinteisesti suhtautuneet epäilevästi toisiinsa, mikä nähdään esimerkiksi Uuras Saarnivaaran ja Olavi Rouheen käymästä keskustelusta. Tämän vuoksi tämän saavutetun yksimielisyyden jalkauttaminen kummankin kirkon jäsenien keskuuteen nähtiin keskeiseksi, jotta toisen kirkon näkemykset voitaisiin ymmärtää oikein. Kirkot voisivat siten jatkaa ja syventää yhteistyötä käytännön kristillisessä työssä.

Lähteet ja apuneuvot

General Conference of Seventh-day-Adventists (2000). *Lutherans and Adventists in Conversation: Report and Papers Presented 1994-1998*. Silver Spring, MA; Geneva: General Conference of Seventh-day-Adventists: Lutheran World Federation

Kirjallisuus

Annola, Tuomas (2017). *Evankeliumin Virka - Pappesus Luterilaisen Maailmanliiton Ja Roomalaiskatolisen Kirkon Välisessä Dialogissa Vuosina 1986–2016*. Helsingin yliopisto.

Arasola, Arvo (1996). *Taistelu Jumalan Laista*. Kirjatoimi.

Bacchiocchi, Samuele (1989). *Wine in the Bible: A Biblical Study on the use of Alcoholic Beverages*. Biblical Perspectives. Berrien Springs, MI: Biblical Perspectives.

Delafield, D. A. (1971). *Ellen G. White Ja Adventtiliike*. Mountain View, Calif: Pacific Press Pub. Association.

(1975). *Ellen G. White in Europe: Prepared from Ellen G. White Papers and European Historical Sources*. Alma Park, Grantham, Lincolnshire: The Stanborough Press Limited.

General Conference of Seventh-day Adventists. *Adult Bible Study Guide*. 2018, <https://absq.adventist.org/> (luettu 31.12. 2018).

Goldstein, Clifford (1994). *Seitsemäs Päivä*. Tampere: Kirjatoimi.

Haara, Heikki, Heikki Haara & Ritva Palmén (2017). *Uskonto Ja Kamppailu Tunnustamisesta*. Suomalaisen Teologisen Kirjallisuusseuran Julkaisuja. Helsinki: Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura.

Hietämäki, Antti & Väinö A. Hyvönen (2001). *Vapaa Kristillisuus Vuosituhannen Vaihteessa: Seurakuntatutkimus 2000*. Hämeenlinna: Päivä.

Höschele, Stefan (2010). *Interchurch and Interfaith Relations: Seventh-Day Adventist Statements and Documents*. Adventistica. Frankfurt am Main: Peter Lang.

(2016). *Interchurch Relations in Seventh-Day Adventist History: A Study in Ecumenics*. Praha.

Knight, George R. (2000). *Ellen Whiten Elämä Ja Teokset*. Tampere: Kirjatoimi.

Knight, George R. & Olavi Rouhe (2002). *Identiteettiä Etsimässä: Adventtikirkon Opilliset Kehitysvaiheet*. Tampere: Kirjatoimi.

Lohne, Alf (1987). *Adventists in Russia*. Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Association.

Määttänen, Onni (1963). *Herran Sanansaattaja: Tutkielma E. G. Whiten Elämäntyöstä*. Tampere: Kirjatoimi.

Rouhe, Olavi (1972). *Keskustelua Adventismista: Vastinetta Uuras Saarnivaaran Kirjaan Seitsemännän Päivän Adventismi Raamatun Ja Historian Valossa*. Tampere: Kirjatoimi.

Rouhe, Olavi (1984). *Adventtiliike: Usko, Toiminta Ja Tavoitteet*. Tampere: Kirjatoimi.

Rouhe, Olavi (1995). *Mies Hengen Virrassa: Arvo W. Arasolan Elämä Ja Sanoma*. Tampere: Kirjatoimi.

Saarnivaara, Uuras (1972). *Seitsemännän Päivän Adventismi Raamatun Ja Historian Valossa*. Helsinki: tekijä.

Suomen

Adventtikirkko. *Organisaatio*. 2018, <https://www.adventist.fi/tietoa/organisaatio/>.

Suomen ekumeeninen

neuvosto. *Kotisivut*. [http://www.ekumenia.fi/sen_esittaytyy/jasenkunta -
_medlemskapskretsen/](http://www.ekumenia.fi/sen_esittaytyy/jasenkunta_-_medlemskapskretsen/) (luettu Sep 12, 2018).

Suomen vapaakristillinen neuvosto. *Kotisivut*. 2018, <http://www.svkn.fi/>.

Wikipedia. *28 Fundamental*

Beliefs. 2018, https://en.wikipedia.org/wiki/28_Fundamental_Beliefs (luettu
31.12. 2018).